

1983/84:63

Torsdagen den 19 januari

Kl. 13.00

1 § Justerades protokollet för den 11 innevarande månad.

2 § Svar på fråga 1983/84:204 om Samhällsföretags verksamhet

Anf. 1 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Olle Aulin har frågat industriministern om han vill medverka till att Samhällsföretag iakttar gjorda uttalanden om konkurrensneutralitet för företagets verksamhet. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Frågan är ställd mot bakgrunden av att det i amerikansk fackpress påståtts att Samhällsföretags produkter dumpas på den amerikanska marknaden. Bl. a. skulle träskor säljas ut till förlustpriser.

Samhällsföretagsgruppen utgör en del av det svenska näringslivet. Det innebär bl. a. att konkurrensen med andra företag skall ske på lika villkor och i överensstämmelse med god affärsed. Prissättningen på varor och tjänster måste alltså ske på marknadsmässiga villkor och inte påverkas av de statliga bidragen.

I diskussionen om Samhällsföretagsgruppen som konkurrensfaktor i näringslivet har då och då förts fram beskyllningar om osund konkurrens genom bl. a. prisdumpning.

I december 1982 tillsatte jag en arbetsgrupp med uppgift att bl. a. studera företagsgruppens ställning som konkurrent till andra företag. Arbetsgruppen har, bl. a. mot bakgrund av hearings med olika näringslivsorganisationer, inte funnit det föreligga något behov av ytterligare åtgärder från statsmakternas sida för att motverka eventuella fall av osund konkurrens från samhällsföretags sida. Man anser att företagsgruppen förefaller klara övervaknings- och saneringsuppgiften bra själv, i samarbete med det kontaktråd som har inrättats gemensamt med vissa av de ledande näringslivsorganisationerna. Enligt arbetsgruppen torde hanteringen av prissättning och andra konkurrensmedel i hög grad ha förbättrats sedan Samhällsföretag bildades 1980.

I likhet med arbetsgruppen har jag förtroende för det sätt varpå Samhällsföretagsgruppen själv övervakar sin prissättningspolicy och ingriper mot de övertramp som eventuellt kan förekomma. Kontaktrådet spelar härvid en viktig roll som prövnings- och samrådsorgan.

Enligt vad jag har erfarit förekommer det inte någon prisdumpning från gruppens sida vid försäljningen av träskor i USA. Samhällsföretagsgruppens tillverkning av träskor har f. ö. på grund av överkapacitet inom branschen dragits ned från 1,4 miljoner par till 800 000 per år.

Anf. 2 OLLE AULIN (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret på min fråga. Det viktiga i svaret är att det sägs "att konkurrensen med andra företag skall ske på lika villkor och i överensstämmelse med god affärsed. Prissättningen på varor och tjänster måste alltså ske på marknadsmässiga villkor och inte påverkas av de statliga bidragen." Det är en klar och bra markering.

Anledningen till min fråga är att jag före jul gjordes uppmärksam på en annons i amerikansk fackpress, tidningen Footwear News. Det är inte så att fackpressen har påstått att prisdumpning pågår, utan det är annonsen som klart utvisar att prisdumpning förekommer. Av annonsen framgick att Samhällsföretag genom sitt försäljningsbolag Samhall försålde träskor på den amerikanska marknaden till priser som skulle innebära en förlust på ca 33 kr. per par. Detta betyder att skattebetalarna i Sverige har att stå för förlusterna för den marknadsföring som man bedriver, samtidigt som verksamheten inte bedrivs med iakttagande av full konkurrensneutralitet. En marknadsföring av detta slag gör det svårt för andra företag att konkurrera på USA-marknaden.

Nu vet jag att man från Samhällsföretag efteråt har beklagat denna annonsering. Man menar att den var felaktig. Det är bra att ett sådant beklagande har gjorts. Det är dock viktigt att man uppmärksammar övertramp – jag menar att detta är ett sådant.

Av Samhällsföretagsgruppens senaste årsberättelse, som jag fick i förrgår, kan man utläsa följande: Produktionen av träskor har minskat. Detta har skett som en nödvändig anpassning till den minskade träskomarknaden. Samhall satsar nu, tillsammans med fyra regionala företag, på en utveckling av trätoffelprogrammet internationellt.

Fru statsråd! Man får bara hoppas att den satsningen bedrivs med iakttagande av full konkurrensneutralitet. Att kontaktrådet här har en stor uppgift att fylla står helt klart efter det som har inträffat.

Anf. 3 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Det fall som Olle Aulin syftar på är alltså en annons som fanns i en amerikansk facktidskrift i november. Den handlade om en realisation av 3 000 par träskor. Realisationen gällde överblivna färger och modeller ur tidigare års kollektioner – gamla träskor. Men annonsen var dåligt utformad, för man kunde tolka den så att reapriserna gällde också de

nya träskorna. Skulle detta ha varit riktigt, då kunde man kanske ha talat om en prisdumpning. Men det var alltså inte det, utan det var en vanlig realisation.

Annonsen var dåligt utformad, och när Samhällsföretag upptäckte det gick man in och rättade till det med en beriktigande annons. Efter det har såvitt jag vet det privata träskoföretaget förklarat sig förstå situationen. Saken är därmed utagerad.

Det blev alltså ett missförstånd på grund av en annons som var dåligt utformad, men det var ingen prisdumpning, och det är det viktiga i det här fallet.

Samhällsföretag står naturligtvis precis som andra företag under NO:s tillsyn i detta avseende. Det har hittills förekommit mycket få anmälningar till NO. Såvitt jag känner till är det bara i ett enda fall man har funnit att anmälaren till viss del haft rätt i sin kritik.

Anf. 4 OLLE AULIN (m):

Herr talman! Det är inget tvivel om att annonsen kunde tolkas som en prisdumpning. I efterhand klarlägger man att det bara är fråga om utgående modeller och ett begränsat antal man säljer på det sättet, men det framgick inte alls av annonseringen. De återförsäljare och köpare på den amerikanska marknaden som annonsen vände sig till kunde få en felaktig bild. Det är detta jag anmärker på och kallar för prisdumpning.

Det är bra att man rättar till fel, det är bra att kontaktrådet finns och det är bra att statsrådet här har gjort ett uttalande om att man skall iakttä konkurrensneutralitet.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1983/84:231 om stödet till de frivilliga försvarsorganisationerna

Anf. 5 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Mot bakgrund av att riksdagen våren 1983 uttalade att det statliga stödet till de frivilliga försvarsorganisationerna bör prioriteras högt har Per Petersson frågat mig hur riksdagsbeslutet har påverkat stödet till de frivilliga försvarsorganisationerna inom arbetsmarknadsdepartementets ansvarsområde under innevarande budgetår och om det kommer att få betydelse för stödet under nästa budgetår.

Försvarsutskottet uttalade i sitt betänkande över 1983 års budgetproposition att det aktuella anslaget bör få överskridas om det behövs för att frivilligorganisationerna skall kunna ges bidrag till angelägen utbildningsverksamhet. Regeringen följer utvecklingen. Det har dock ej funnits anledning att fatta några beslut med anledning av utskottets uttalande.

För nästa budgetår föreslår regeringen, vilket framgår av den nyligen

Nr 63

Torsdagen den
19 januari 1984

*Om stödet till de
frivilliga försvars-
organisationerna*

*Om stödet till de
frivilliga försvars-
organisationerna*

framlagda budgetpropositionen, att statsbidraget till de frivilliga försvarsorganisationerna höjs med 5 % i förhållande till innevarande budgetår.

Anf. 6 PER PETERSSON (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Leijon för svaret, men jag beklagar den negativa synen på de frivilliga försvarsorganisationernas verksamhet inom arbetsmarknadsdepartementets ansvarsområde.

De organisationer som arbetar inom arbetsmarknadsdepartementets ansvarsområde sysslar huvudsakligen med jordbruk, sjukvårdens krigsorganisation och civila transporter. Det är samhällssektorer som är både livsviktiga och sårbara i ett krigsläge. Vi har denna vinter fått se hur störningar kan inträffa inom dessa sektorer bara genom ett tillfälligt elavbrott. Det är klart att elavbrott och andra störningar kommer att inträffa i ett kris- och krigsläge.

Även om statsrådet Leijon inte vill medge det, arbetar enligt den ansvariga myndigheten, arbetsmarknadsstyrelsen, de frivilliga försvarsorganisationerna med alldeles för knappa anslag. AMS föreslog i fjol att organisationerna skulle få ca 9,6 milj. kr. Regeringen gav 6,2. I år har AMS föreslagit 10,2 milj. kr. Budgetpropositionen innebär 6,5. Samtidigt vet vi att organisationerna har en ökad tillströmning av medlemmar, som vill få utbildning. Organisationerna behöver ha tillgång till 40 000 personer i form av avtalsbunden personal, men har bara drygt 20 000. Detta visar att det finns ett mycket starkt behov av ökade medel till de här nämnda organisationernas verksamhet.

Jag beklagar uppriktigt att statsrådet Leijon är så kallsinnig till vad omsorgen om Sveriges beredskap kräver. Jag beklagar också att statsrådet inte vill följa det tillkännagivande som en enhällig riksdag har gjort i denna fråga.

Anf. 7 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Jag blev mycket bekymrad över det sista som Per Petersson sade. Han anklagade mig faktiskt för att inte följa riksdagens beslut. Det finns det ingen grund för.

Riksdagens beslut innebar att vi skulle se välvilligt på dessa organisationer. Hur skall man tolka det? Under detta år har vi tolkat beslutet på det sättet att vi har följt vad som har hänt på denna marknad, men det har inte kommit in några ansökningar om att vi skall höja bidragen. Därför kan inte Per Petersson tolka mitt handlande som att jag inte har följt det beslut som riksdagen fattade.

Frågan är vad som skall hända under nästa budgetår. Regeringen föreslår inte så mycket pengar som arbetsmarknadsstyrelsen har föreslagit, men ändå en höjning med 5 %, vilket är 2 procentenheter mer än vad anslaget höjdes med förra året. Det är alltså en klar markering av att vi, i förhållande till förra budgetpropositionen, gör en större höjning.

Det är en allvarlig anklagelse om någon hävdar att man inte följer

riksdagens beslut. Jag tillåter mig att fråga vad Per Petersson har för grund för denna allvarliga anklagelse.

Nr 63

Torsdagen den
19 januari 1984

*Om anställningar
med lönebidrag*

Anf. 8 PER PETERSSON (m):

Herr talman! Riksdagens beslut innebar att man skulle få anslag till verksamhet som är angelägen för beredskapen. Man har beräknat att det just inom arbetsmarknadsdepartementets område behövs minst 40 000 människor, som skall vara avtalsbundna, när det gäller verksamhet inom dessa grenar av totalförsvaret. Man har nu en tillgång på ca 22 000. Ökningstakten är bara ca 200 per år.

Enligt den ansvariga myndigheten AMS beror den långsamma ökningstakten på att man helt enkelt inte har anslag så att man kan genomföra den verksamhet som medlemstillströmningen ger möjlighet till. Om statsrådet inte har kännedom om de förhållanden jag nu redovisat hoppas jag att statsrådet tar förnyad kontakt med arbetsmarknadsverket för att få mina uppgifter bekräftade. Jag vidhåller att utbildning för frivilligorganisationerna på detta område är en för totalförsvaret mycket angelägen verksamhet.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1983/84:240 om anställningar med lönebidrag

Anf. 9 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Bengt Lindqvist har frågat mig om jag avser att nu ta initiativ till en förändring så att ytterligare anställningar med lönebidrag hos arbetsgivare som får bidrag med 90 % av lönekostnaden blir möjliga.

I den nyss framlagda budgetpropositionen har jag sagt att en obegränsad tillväxt av de 90-procentiga lönebidragen inte kan ske av statsfinansiella skäl. Men det är också angeläget att arbetshandikappade sökande kan få anställning med lönebidrag hos de allmännyttiga organisationerna, eftersom organisationerna ofta kan erbjuda lämpliga arbetsuppgifter och väl anpassade arbetsförhållanden i övrigt. Därför har regeringen föreslagit en fortsatt utökning med 500 nya platser med 90 % bidrag hos organisationerna under budgetåret 1984/85. För anställningar hos organisationerna med samma lönebidrag som gäller för de kommunala och enskilda sektorerna finns ingen begränsning.

Ett bidrag med 90 % av den totala lönekostnaden innebär ett kraftigt stöd. Som regel fortsätter bidraget att lämnas på samma höga nivå under hela anställningstiden. Därför har jag också framhållit i budgetpropositionen att det är angeläget att dessa platser i första hand används för sökande med svåra arbetshandikapp, där stödbehovet väntas kvarstå under lång tid.

I april 1983 gav regeringen i uppdrag åt arbetsmarknadsstyrelsen att redovisa konsekvenserna av att ökningen av antalet lönebidragsplatser med 90 % begränsas till 500 under budgetåret 1983/84. Styrelsen har den 23

Torsdagen den
19 januari 1984

*Om anställningar
med lönebidrag*

december 1983 kommit in med sin redovisning. Jag avser att informera riksdagen om AMS skrivelse och om mina ställningstaganden med anledning därav. Detta kommer att ske i samband med att jag behandlar handikappkommitténs förslag om introduktionsstöd och lönebidrag vid anställning av arbetshandikappade, i enlighet med vad jag har aviserat i budgetpropositionen.

Anf. 10 BENGT LINDQVIST (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret.

De handikappades situation på arbetsmarknaden försämras stadigt, trots de ansträngningar som har gjorts under årens lopp. Sysselsättningsutredningen presenterade på sin tid, dvs. i slutet av 1970-talet, ett omfattande program med många olika typer av åtgärder. Programmet var f.ö. baserat på uppfattningen att det finns starka samhällsekonomiska skäl för att bereda handikappade arbete. Bland de många åtgärder som sysselsättningsutredningen föreslog var anställning med lönebidrag, vilket då inkluderade sådan anställning med lönebidrag till de allmännyttiga organisationerna.

Jag gör mig inte skyldig till någon överdrift om jag påstår att en av de allra mest effektiva åtgärder som sysselsättningsutredningen föreslog faktiskt var lönebidraget till de allmännyttiga organisationerna. För att visa vilken roll dessa bidrag spelar skall jag nämna några siffror.

Av de sammanlagt 74 000 arbetssökande arbetshandikappade under 1982 erhöll 9 620 arbete på den reguljära arbetsmarknaden, inkl. dem som erhöll anställning med lönebidrag. Av dessa 9 620 placeringar på den öppna marknaden svarade de allmännyttiga organisationerna för inte mindre än drygt 2 000.

Denna resurs skall nu begränsas. För innevarande budgetår innebär begränsningen en nettoökning med 500 nya platser. Detta skall ses mot bakgrund av att nettoökningen var 1 300 platser under föregående budgetår och att den legat i närheten därav sedan bidraget infördes. Det var mot denna bakgrund riksdagen uppdrog åt regeringen att noga följa konsekvenserna av införandet av denna nyordning och att föreslå åtgärder i syfte att underlätta de handikappades situation, om detta visade sig nödvändigt.

I november tillfrågade arbetsmarknadsstyrelsen länsarbetsnämnderna om hur situationen var. Det är inget som helst tvivel om att länsarbetsnämnderna samlar sig kring ett enda budskap: Häv begränsningen i fråga om lönebidragen till de allmännyttiga organisationerna! Alla länsarbetsnämnder anser att begränsningen har varit till påtagligt förfång för möjligheterna att bereda handikappade arbete.

På många håll finns organisationer som är villiga att anställa folk. Det finns en kö – den fanns redan i november – på 1 146 arbetssökande. Nettotillskottet med 500 platser tog slut redan under första kvartalet. AMS ser också negativt på möjligheten att bereda dessa människor anställning på annat håll. Orsakerna härtill är många: att handikappet ser ut som det gör, att de arbetssökandes intressen och förutsättningar är som de är, att Samhällsföretag inte har platser till förfogande osv. En rad skäl har redovisats.

Mot den här bakgrunden är det mycket väl motiverat att vänta sig att en förändring skall komma till stånd. Jag konstaterar att arbetsmarknadsministern i sitt svar hänvisar till beredningen av handikappkommitténs förslag – handikappkommittén har f.ö. uttalat sig för att man skall häva alla begränsningar när det gäller de här bidragen – och jag utgår från att arbetsmarknadsministern för budgetåret 1984/85 kommer att ta starkt intryck av den redovisning AMS har lämnat. Men detta leder fram till en mycket väsentlig fråga: Vad gör vi nu? Hur löser vi problemet för dem som i dag drabbas av den försämring som genomförts? Människors upplevelse av arbetslöshet har som bekant mycket litet att göra med de budgetår staten arbetar efter. Jag vill därför fråga arbetsmarknadsministern: Vad avser arbetsmarknadsministern att göra omedelbart? Jag vill peka på den kraftfullhet som ofta har präglat socialdemokratisk arbetsmarknadspolitik i akuta lägen. Skall det vara alldeles omöjligt att besluta om ett extra tillskott av platser inom detta prekära område?

Anf. 11 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Jag skulle vilja ge ett par kommentarer till en del av den redovisning som Bengt Lindqvist gav. Han berättade bl. a. att en mycket stor andel av de personer som anställs på den privata arbetsmarknaden med hjälp av lönebidrag anlitas av de allmännyttiga organisationerna. Det är kanske inte så konstigt att det förhåller sig på det sättet. Jag tror inte att det enbart beror på att de allmännyttiga organisationerna är mer intresserade av att anställa handikappade. Jag tror att detta finns med i bilden, men till det kommer att de ekonomiska villkoren för de allmännyttiga organisationerna naturligtvis är helt annorlunda än vad de är för privata företag. Att få ett 90-procentigt bidrag under en tid som i de flesta fall är obegränsad för anställning av en handikappad är naturligtvis väldigt mycket gynnsammare än vad som är möjligt i det system som vi i dag har på den privata marknaden, där man under det första året får ett 75-procentigt bidrag, som därefter trappas ned, för att så småningom i många fall helt upphöra.

Den proposition som läggs fram i mars kommer att handla bl. a. om konstruktionen av det 75-procentiga bidraget, på grundval av de förslag som handikappkommittén har gjort om förändringar i detta avseende. Jag tycker att man skall ha med den här skillnaden i bilden när man gör redovisningen.

Bengt Lindqvist sade någonting om Samhällsföretag. I fråga om detta vill jag för tydlighetens skull säga att vi har ett expansionsutrymme inom Samhällsföretag, vilket också har redovisats i budgeten. Det är inte så att Samhällsföretag inte kan nyanställa några arbetshandikappade.

Jag håller med Bengt Lindqvist om att situationen är mycket besvärlig på arbetsmarknaden, och det finns naturligtvis alltid en risk för att det drabbar de handikappade.

Vi har AMS skrivelse under beredning i departementet, men vi är inte färdiga, och därför kan jag inte svara på tillägsfrågan som Bengt Lindqvist ställde.

Torsdagen den
19 januari 1984

*Om anställningar
med lönebidrag*

Anf. 12 BENGT LINDQVIST (s):

Herr talman! Problemet är att tiden rinner hän medan beredningen pågår i arbetsmarknadsdepartementet. Om jag förstått saken rätt avslutas inte beredningen av handikappkommittén förrän i mars. Eventuella åtgärder får därefter mycket ringa effekt, om man skulle diskutera åtgärder under innevarande budgetår. Om något skall ske skall det genomföras med omedelbar verkan. Jag menar att AMS redovisning är fullt tillräcklig för att man skall kunna pröva uppslaget om ytterligare tilldelning av lönebidragsanställningar till allmännyttan.

Arbetsmarknadsministern var inne på skillnaden mellan allmännyttan och andra arbetsgivare. Det är en intressant fråga. Jag tror att just allmännyttan har unika förutsättningar att ta hänsyn till den faktiskt förekommande arbetsförmågan hos enskilda människor och att utnyttja de kunskaper människor har. Detta – plus, naturligtvis, att den får ett bidrag som är kraftfullare än vad som utgår till övriga arbetsgivare – spelar en mycket stor roll.

Jag vill peka på de statsfinansiella motiv som skyttade fram i arbetsmarknadsministerns svar. Jag vill påstå, och jag stöder mig också där på AMS utredning, att den statsfinansiella merkostnaden egentligen är mycket ringa för en anställning med lönebidrag hos de allmännyttiga organisationerna, i förhållande till en förtidspension eller till att en människa går arbetslös. AMS har räknat ut att denna kostnad är 6–12 % av den totala lönekostnaden.

Det blir en ännu gynnsammare kalkyl, till förmån för anställning, om man i detta räknar in de totala kostnaderna för förtidspension, för bostadstillägg, för bortfall av skatteintäkt på grund av pension och i många fall också ökade vårdkostnader.

Jag skulle vilja rikta följande fråga till arbetsmarknadsministern: Är det verkligen på det sättet att regeringen nu skjuter de samhällsekonomiska motiven i bakgrunden när det gäller att anställa människor med handikapp, medan man placerar de renodlat statsfinansiella kostnaderna i förgrunden?

Anf. 13 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Det är ju, som Bengt Lindqvist allra sist i sitt inlägg var inne på, en ganska stor skillnad i det här fallet mellan den samhällsekonomiska kostnaden totalt och den statsfinansiella. Naturligtvis faller en mycket stor del av kostnaderna på staten – i det här fallet hela kostnaden. En hel del av intäkterna kommer tillbaka till kommunerna.

Jag redovisade tidigare, i det skrivna svaret, vad som framgår av budgetpropositionen. Precis samma konstaterande gjordes i samband med förra årets budgetproposition, nämligen att vi inte anser det vara möjligt – av just statsfinansiella skäl – att få till stånd en obegränsad ökning av de 90-procentiga bidragen. Det rör sig inte bara om, och det har jag varit inne på förut, bidrag på en hög nivå utan också om bidrag som ligger kvar. Det är naturligtvis så att den typen av bidrag måste förbehållas de människor som har det allra största behovet av stöd. Jag skulle naturligtvis gärna se att också

de allmännyttiga organisationerna utnyttjade även de andra lönebidrag som finns på marknaden och för vilka det inte finns något tak.

Anf. 14 BENGT LINDQVIST (s):

Herr talman! Jag vill bara kort säga att jag är övertygad om att man från handikapprörelsens sida skulle föredra obegränsade bidrag, dock med förbehållet att bidragen används för svårt handikappade människor, framför den begränsning som nu förekommer. Jag tror att man skulle vara beredd att söka medverka till en sådan tillämpning. Jag vill gärna skicka detta med arbetsmarknadsministern med tanke på den fortsatta beredningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på frågorna 1983/84:241 och 246 om åtgärder för att trygga sysselsättningen vid AB Åsiverken i Åmål

Anf. 15 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Rune Johansson har frågat mig om jag är beredd att vidta erforderliga åtgärder för att trygga sysselsättningen vid Åsiverken.

Ingvar Karlsson i Bengtsfors har frågat mig om beredningen av Åsiverkens skrivelse till regeringen om en beställning av en färja.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Bakgrunden till frågorna är att Åsiverken i december varslade alla anställda om uppsägning.

Under hösten inkom till regeringen en framställning från Åsiverken om en tidigareläggning av en beställning av en färja kostnadsberäknad till 12-15 milj. kr. Framställningen överlämnades till arbetsmarknadsstyrelsen, eftersom sådana ansökningar skall avgöras av AMS. I december avtog AMS ansökningen mot bakgrund av den begränsade tillgång av medel som finns för rådrumsbeställningar. För innevarande budgetår har AMS 10 milj.kr., varav enligt vad jag har erfarit ca. 7 milj. kr. har förbrukats eller är avsedda för andra angelägna ändamål.

Departementet har efter AMS beslut haft upprepade kontakter med varvet, kommunen och AMS för att diskutera situationen och hitta lösningar. Jag kommer senare under januari att ha vidare kontakter med berörda parter. Jag är mot den här bakgrunden inte beredd att i dag ge besked om vilka åtgärder som kommer att vidtas.

Anf. 16 RUNE JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Efter alla de kontakter som jag har haft med departementet och arbetsmarknadsministern vet jag att Anna-Greta Leijon är mycket väl insatt i detta ärende. Därför känns det inte meningsfullt att här i kammaren på nytt dra upp hela bakgrunden till Åsiverkens problem. Men jag skulle ändå vilja komplettera med några ytterligare argument.

Nr 63

Torsdagen den
19 januari 1984

*Om åtgärder för att
trygga sysselsätt-
ningen vid AB
Åsiverken i Åmål*

Torsdagen den
19 januari 1984

*Om åtgärder för att
trygga sysselsätt-
ningen vid AB
Åsiverken i Åmål*

Åmål har under en lång följd av år varit den hårdast arbetslöshetsdrabbade kommunen i hela Älvsborgs län. F. n. är kommunen den som i hela Götaland har den högsta arbetslösheten. Vid den senaste arbetskraftsundersökningen visade det sig att det gick över 120 arbetssökande på varje ledigt jobb. Denna situation är allvarlig och helt oacceptabel. Därför är det absolut nödvändigt att jobben kan räddas vid Åsiverken.

Jag skulle också vilja peka på att jag är fullt medveten om att det i dag finns för många små varv här i landet. Men det känns ändå på något sätt fel att det bästa av dem skall försvinna. Det är just i den här fasen som den aktuella färjebeställningen kan vara avgörande för om omställningen till annan produktion klaras. Därför borde det vara ett gemensamt intresse för alla parter att åstadkomma en lösning.

Jag hade, herr talman, hoppats att departementet och AMS till i dag skulle ha kunnat finna en lösning för Åsiverken. Jag vet att ärendet har varit besvärligt, och jag vet också att både företagsledning och kommun med kort varsel har fått tid för diskussioner med arbetsmarknadsministern. Jag vill slutligen vädja till arbetsmarknadsministern: Ordna så att ett bemyndigande att beställa en färja hos Åsiverken kommer till stånd, så att sysselsättningen på det sättet kan räddas för ett bra företag.

Anf. 17 INGVAR KARLSSON i Bengtsfors (c):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret på frågan.

Först vill jag ge en liten bakgrund. Rune Johansson har varit inne på detta, men det kan sägas mycket om arbetsmarknadssituationen i Åmål.

Åmåls kommun har under en längre tid haft den högsta arbetslösheten i Älvsborgs län. En toppnotering är från augusti månad 1983, då 12,3 % var helt utan arbete. Detta allvarliga arbetsmarknadsläge har från länsarbetsnämndens sida mötts med ökat antal beredskapsarbeten. Men utanför den ordinarie arbetsmarknaden står i dag ca 900 personer. Sådant är alltså utgångsläget.

I slutet av oktober 1983 inkom till arbetsmarknadsdepartementet en skrivelse från varvsföretaget AB Åsiverken i Åmål. Företaget vädjade till regeringen om någon form av statlig order, en färja. Om detta inte kom till stånd skulle företaget bli tvingat att vidta drastiska åtgärder.

I ett frågesvar den 24 november angående arbetsmarknadsläget i Åmål svarade arbetsmarknadsministern mig att skrivelsen från Åsiverken höll på att beredas. Jag tog för givet att den beredningen på något sätt skulle spegla det dystra arbetsmarknadsläget.

Till min fasa kan jag nu senare konstatera att så inte blev fallet. Den s. k. beredningen bestod i att AMS fick avgöra om någon statlig beställning skulle göras. AMS konstaterade att några medel inte fanns tillgängliga. Nu säger arbetsmarknadsministern att AMS skall avgöra den här typen av ärenden, men ansvaret måste väl ändå i slutändan vara regeringens. Inte behöver väl AMS konstatera att inga pengar finns – det visste väl arbetsmarknadsministern redan tidigare.

Regeringen tog alltså aldrig ställning, något som jag tycker var lättjefullt i

det svåra läge som AB Åsiverken befann sig i. Företaget ansåg sig i detta läge tvingat att gå ut och varsla hela arbetsstyrkan om avsked. Sådant är läget i dag. Facken vid Åsiverken har nu uppvaktat arbetsmarknadsministern och framfört samma krav som företagsledningen framförde tidigare. Representeranter för Åmåls kommun uppvaktar i slutet av denna månad. Kommer även deras framställningar att överlämnas till AMS, eller kommer regeringen denna gång att gripa in på ett annat sätt? Enligt svaret fattas det ju fortfarande pengar.

Åsiverken är ett mycket välskött företag. Finansiellt är företaget starkt. En bra företagsledning och anställda har bidragit till dessa resultat. Företagets bedömning att det i den nuvarande situationen är bäst att lägga ned fartygstillverkningen anses vara riktig. Det finns en stor överproduktion inom landet. Däremot är det synd att det kanske bästa mindre varvet här i landet måste upphöra med sin verksamhet. Möjligheterna att snabbt få intressenter som kan överta företagets kunnande kan vara begränsade. Därför är det av stor vikt att man just i övergångsskedet får någon beställning som kan underlätta omställningen. Alternativet kan bli att Åmål får fler arbetslösa, ett resultat som även en arbetsmarknadsminister måste bäva inför.

Anf. 18 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Jag håller med Rune Johansson om att det här varvet är välskött och produktivt. Samtidigt vill jag ändå konstatera att större delen av den produktion som man har haft under senare tid faktiskt har varit tidigareläggningar, rådrumsbeställningar, vilket har varit förutsättningen för att det skulle fungera som tidigare. Varvet har alltså kunnat fungera därför att arbetsmarknadsstyrelsen har gått in och gett varvet speciella möjligheter.

Beträffande hanteringen av rådrumsbeställningar vill jag säga att det här ju inte är någonting nytt. Det är en mycket gammal ordning som jag tror har funnits under all den tid som rådrumsbeställningar har förekommit. Regeringen föreslår riksdagen hur stor ramen skall vara för rådrumsbeställningarna. Riksdagen kan sedan säga ja eller nej. Med Ingvar Karlssons i Bengtsfors stöd gjorde riksdagen förra året den bedömningen att 10 milj. kr. kunde vara lämpligt för rådrumsbeställningar. När det gäller själva hanteringen måste arbetsmarknadsstyrelsen fatta beslutet.

Eftersom den här kommunen har ett så utsatt läge på arbetsmarknaden, kommer man emellertid inte ifrån att en fråga som berör kommunen i så hög grad som Åsiverken också måste diskuteras av och med regeringen. Därför har också regeringen haft kontakter, och regeringen kommer att fortsätta med dem. Jag hoppas att vi skall kunna lösa problemen, så att det kommer att finnas en framtid för de anställda. Men både frågeställarna och jag vet att varken företagsledningen eller de fackliga organisationerna ser någon framtid för varvsproduktionen. Man är enig om att det måste bli fråga om en annan produktion än dagens.

Torsdagen den
19 januari 1984

*Om åtgärder för att
trygga sysselsätt-
ningen vid AB
Åsiverken i Åmål*

Anf. 19 RUNE JOHANSSON (s):

Herr talman! Det är helt riktigt, som Anna-Greta Leijon säger, att det här gäller ett både välskött och lönsamt företag. Företaget har hela tiden gått med vinst, och det har varit en god skattebetalare i kommunen. Företaget har alltså skötts på ett alldeles utomordentligt sätt. Det är också riktigt att man under de senaste åren har kunnat klara sin produktion tack vare stödbeställningar, tidigareläggningar av fartygsbyggen, osv.

Men vad som nu är allvarligt är att det inte finns några nya beställningar på båtar och färjor. Arbetskraften är emellertid mycket yrkesskicklig, och det finns stora möjligheter att de personer som det är fråga om får ett nytt arbete på andra orter. Därmed minskar ju skatteunderlaget ytterligare, och situationen i den här hårt drabbade kommunen blir ännu svårare än den har varit under de senaste åren.

Jag vill, herr talman, slutligen ta fasta på vad arbetsmarknadsministern sade i den senare delen av sitt inlägg, nämligen att hon hoppas på att man skall kunna finna en framtid för de anställda på Åsiverken i Åmål. Jag tolkar detta så att arbetsmarknadsministern verkligen inser betydelsen av att man klarar situationen för dessa utsatta människor.

Anf. 20 INGVAR KARLSSON i Bengtsfors (c):

Herr talman! Jag förstår att arbetsmarknadsministern kommer att göra vad som står i hennes makt för att lösa de problem som finns i Åmål. Men avsikten med min fråga var att få ett svar på varför det var nödvändigt att hamna i detta läge, så att företaget var tvunget att gå ut och varsla de anställda.

Det fanns ju en ansökan till departementet, som departementet hade kunnat behandla. Trots reglerna om rådrumsbeställningar hade man – om man velat – kunnat gå in med extra åtgärder. Den möjligheten har regeringen alltid. Det finns alltid idéer och lösningar. Om man vill går det att lösa problem – men i detta fall ville man inte, och därför hamnade Åsiverken slutligen i den uppkomna situationen.

Jag tror att arbetsmarknadsministern nu kommer att bidra med någon form av lösning. Frågan har ju hamnat i ett sådant läge att det inte är möjligt att bara släppa den.

Jag vill påminna om tidigare diskussioner i fråga om varvpolitiken och om alla de miljarder som strömts ut över landet till stöd för varven. Inte minst vill jag påminna arbetsmarknadsministern om socialdemokraternas roll – de var hela tiden villiga att sprida ut ytterligare miljarder. Då var det de stora varvsorterna – Landskrona, Malmö och Göteborg – som var hotade. Då fattades det aldrig pengar utan fanns alltid någonting att bidra med. Jag tycker att rättvisan helt enkelt kräver att också Åmål – trots sin litenhet – får sin del av kakan. Jag hoppas verkligen att arbetsmarknadsministern beaktar detta.

Anf. 21 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Till det senast anförda skulle jag vilja säga: Jag tror att man skall akta sig för att dra in frågan om varvspolitiken i stort i detta sammanhang.

Om man ser på de synpunkter som finns hos varvsindustrin i detta land som helhet, finner man att naturligtvis inte alla delar av varvsindustrin med glädje skulle se att en rådrumsbeställning lades på Åsiverken. Tvärtom! Och det antar jag att även Ingvar Karlsson i Bengtsfors är medveten om.

Av de kontakter jag har haft har jag förstått, att alla parter har inställningen att Åsiverken inte kan basera någon längre tids produktion på fartyg – oberoende av vad som händer med just den här beställningen. Alla parter är inställda på att en framtida tryggad sysselsättning måste sökas inom något annat produktionsområde.

Det finns många goda argument för att verkligen försöka klara arbetsmarknaden i Åmål. Vi har, som sagts förut, både ökat beredskapsarbetena i Åmål och vidtagit andra särskilda åtgärder – bl. a. införlivat Åmål i stödområdet. Men jag tror att man skall akta sig för att använda varvsproblematiken som sådan som argument för den här rådrumsbeställningen.

Anf. 22 INGVAR KARLSSON i Bengtsfors (c):

Herr talman! En rådrumsbeställning är också en fråga om prioritering. Vill man inte ge Åsiverken denna beställning så vill man inte – då är det något annat varv som får den. Det är bara att välja – och i detta fall ville man inte välja Åsiverken.

Den beställning som det nu är fråga om – en färja till vägverket – skulle Åsiverken behöva för att underlätta omställningen. Åsiverken har varslat sin personal och kommer att upphöra med fartygstillverkning. Arbetsmarknadsministern borde alltså vara nöjd, när företaget självt tar denna ställning. Här behöver inte samhället gå in och säga: Ni skall lägga ned varvet; det säger företaget självt. Det är bara det att man vill underlätta omställningen för att kunna få någon annan produktion till företaget – det är därför man vill ha beställningen på färjan. Men det är möjligt att Anna-Greta Leijon har något annat i bakfickan som hon kan ge företaget i stället för färjan. Bara det ger sysselsättning åt 76 personer i Åmål – och någorlunda vettig sysselsättning – går väl det att diskutera, förmodar jag. Men enligt Anna-Greta Leijon blir det ingen färja – det är beskedet vi får här i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om förbättring av
lokalhyresgäster-
nas ställning på
hyresmarknaden*

6 § Svar på fråga 1983/84:234 om förbättring av lokalhyresgästernas ställning på hyresmarknaden

Anf. 23 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Hans Göran Franck har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att förbättra lokalhyresgästernas ställning på hyresmarknaden.

Regeringen har den 24 november 1983 beslutat om en lagrådsremiss med förslag till ändringar i hyreslagstiftningen. Jag har därvid uttalat (s. 30 i lagrådsremissen) att det inte f. n. finns något behov av nya bestämmelser i fråga om hyressättningen för lokaler. Skulle förhållandena på lokalhyresmarknaden ändras, får naturligtvis frågan om lagstiftning tas upp på nytt.

Anf. 24 HANS GÖRAN FRANCK (s):

Herr talman! Jag tackar bostadsministern för svaret.

Köpmannaförbundet har ansett att hyreskostnaderna utvecklats på ett ytterst oroväckande sätt och har krävt direkt besittningsskydd.

Hyresgästernas riksförbund har ansett att besittningsskyddet måste förstärkas och att hyresnämnd skall få rätt att fastställa marknadshyra i bestående hyresförhållanden.

Den lokala hyresgästföreningen i Stockholm anser att hyresnämnden skall få prövningsrätt som innebär att skälig marknadshyra skall kunna fastställas.

Statens pris- och kartellnämnd har genomfört en utredning beträffande butikshyror i Stockholm under tiden 1978–1981. Av den utredningen framgår att hyreshöjningarna framför allt i de centrala delarna av Stockholm har varit mycket stora. Genomsnittshyrorna påverkas av de höga extremvärdena i de centrala delarna. Butikslokaler där har fått vidkännas i genomsnitt de högsta hyreshöjningarna under den här treårsperioden, hyreshöjningar med 220 kr. per kvadratmeter mot i genomsnitt 71 kr. per kvadratmeter för butikslokaler i ytterområdena. Omkring 6 % av samtliga undersökta butikslokaler har under den här treårsperioden fått hyreshöjningar med mer än 100 %. Mindre butiker, företag och mindre organisationer har i stor utsträckning försvunnit från de centrala delarna av Stockholm.

En brist med SPK:s utredning är att den endast avser Stockholm och inte gäller andra lokaler än butiker. Det är främst kontorslokaler, som utgör nästan hälften av lokalbeståndet i Stockholms city, som inte omfattas av utredningen.

Utvecklingen med kraftigt stegrade hyror i de centrala delarna av Stockholm har av allt att döma fortsatt. I stadsdelarna Norrmalm, Södermalm och Kungsholmen ligger hyrorna i oktober 1982 mellan 1 000 och 2 000 kr. per kvadratmeter.

Lokalkommissionen, som har fungerat under en kortare tid, har bara haft ett fåtal ärenden att handlägga. Kommissionens arbete är av mycket begränsad betydelse och uppfyller inte de krav representanter för hyresgästsidan ställer.

Endast ett mycket litet antal mål som gäller indirekt besittningsskydd har

förekommit vid domstol. Det beror på att det skyddet är svagt utformat. Det behövs en översyn av hyreslagstiftningen i fråga om förhandlingsrätt, förstärkt besittningsskydd och möjligheter att få hyran fastställd för lokalhyresgäster.

Nr 63

Torsdagen den
19 januari 1984

Anf. 25 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Jag vill gärna säga till Hans Göran Franck att jag givetvis inte tycker att förhållandena på lokalhyresmarknaden är oproblematiske. Vi har i samband med översynen av hyreslagstiftningen ganska ingående diskuterat och prövat den föreliggande situationen.

Den av Hans Göran Franck åberopade utredningen av SPK visar inte genomsnittligt sett några särskilt oroande tecken beträffande utvecklingen på lokalhyresmarknaden. Under åren 1978–1981 var den årliga hyresökningen för butikslokaler 13 %, medan konsumentprisindex ökade med elva enheter. När det gäller hyresökningen per kvadratmeter var skillnaden i förhållande till ökningen på bostadssidan inte heller särskilt påtaglig.

Precis som Hans Göran Franck är jag alldeles medveten om att det är fråga om genomsnittliga tal och att man givetvis i det enskilda fallet kan hitta långt mera upprörande förhållanden på lokalhyresmarknaden än vad genomsnittet ger vid handen. Det finns också anledning att noggrannare studera skillnaderna mellan innerstaden och andra delar av Stockholm. Ändå tycker jag att SPK:s utredning visar att förhållandena i detta sammanhang inte är så anmärkningsvärt annorlunda än på andra delar av hyresmarknaden.

Den lokala marknadskommittén har inte haft så många ärenden till behandling. Det kan man tyda som att hyresgästerna inte tycker att den fungerar tillfredsställande. Man kan också tyda det som att det inte just nu finns så många sådana ärenden som det är angeläget att föra dit. I den situation som vi har f. n. sjunker efterfrågan både på butikslokaler och på kontorslokaler såsom en konsekvens av den lägre allmänna ekonomiska aktiviteten. Därmed minskas också möjligheterna att ta ut oskäligen hyreshöjningar.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1983/84:247 om radonmätningarna i byggnader

Anf. 26 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Anders Svärd har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder för att statliga myndigheter i tid skall underrätta kommunerna om frågor som avser kartläggning av förekomsten av radon. Anders Svärd hänvisar till att statliga myndigheter enligt tidningsuppgifter i ett och ett halvt år har känt till att den mest använda spårfilmen för radonmätningar i hus inte är tillförlitlig. Trots detta har kommunerna inte fått någon information.

Statens provningsanstalt har tidigare tillhandahållit spårfilm till kommunerna. Provningsanstalten slutade varen 1982 att sälja spårfilm, när det

Om radonmätningarna i byggnader

*Om införande av
s. k. ägarlägenheter*

visade sig att noggrannheten var för dålig. Detta informerade också provningsanstalten alla sina uppdragsgivare om.

Jag har erfarit att strålskyddsinstitutet i slutet av december 1983 har sänt ut information till samtliga kommuner om spårfilmsmätning i byggnader.

Jag delar Anders Svärds uppfattning att det är av största vikt att berörda myndigheter samverkar så att relevant information om radon lämnas i tid till samtliga kommuner. Jag utgår från att så också kommer att ske.

Anf. 27 ANDERS SVÄRD (c):

Herr talman! Jag tackar bostadsministern för svaret på min fråga. Anledningen till att jag har ställt den är att jag vet hur beroende kommuner är i sådana här frågor av rekommendationer och råd från centrala myndigheter. Den specialkompetens som krävs för att avgöra tillförlitligheten t. ex. när det gäller sådana här mätmetoder finns vanligtvis inte hos alla kommuner om ens hos några.

Förklaringar, som har hörts från myndighetsföreträdare, har bl. a. varit att det har varit oklart vem som skulle ge informationen. Man har ansett att företagen som sålde sådan här spårfilm och vad det har varit borde ha informerat. Nu tror jag emellertid – och det är väl bra det då – att kommunerna litat mera på t. ex. strålskyddsinstitutet än på olika konkurrerande företag som säljer kvalitativt sett varierande sätt att mäta förekomsten av radon.

För höga mätvärden är naturligtvis långsiktigt bättre än för låga, men samtidigt kan åtgärder som eventuellt sätts in på grund av oriktigt höga mätvärden åsamka den enskilde onödiga kostnader.

Jag är glad att bostadsministern delar min uppfattning att det är av största vikt att berörda myndigheter samverkar så att relevant information om radon lämnas i tid till samtliga kommuner. Bostadsministern säger att han utgår ifrån att så kommer att ske, och jag hoppas att bostadsministern har rätt på den punkten.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1983/84:250 om införande av s. k. ägarlägenheter

Anf. 28 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Rolf Dahlberg har frågat mig när jag ämnar lägga fram en proposition om införandet av ägarlägenheter.

I den riksdagsdebatt som Rolf Dahlberg hänvisar till i sin fråga redogjorde jag för ett antal olika former av bostadsägande till vilka man i dag kan få både statslån och statssubventioner. Det var en redogörelse för fakta, och den lämnades mot bakgrund av att Rolf Dahlberg i debatten ville göra gällande att socialdemokraterna på något sätt skulle vara emot alla former av enskilt bostadsägande. Rolf Dahlbergs fråga torde därför inte avse något annat än den särskilda form av äganderättsupplåtelse till lägenheter i flerbostadshus,

vars fastighetsrättsliga förutsättningar behandlas i ägarlägenhetsutredningens betänkande (SOU 1982:40) Ägarlägenheter.

Riksdagen har nyligen tagit ställning till frågan om införandet av en sådan upplåtelseform (LU 1983/84:4). Frågan togs upp med anledning av motion 1982/83:362. Såväl en majoritet i civilutskottet (numera bostadsutskottet), från vilket lagutskottet inhämtade yttrande, som en majoritet i lagutskottet avstyrkte motionen i denna del. Riksdagen beslöt i enlighet med hemställan av majoriteten i lagutskottet.

Jag anser inte att det finns anledning att ytterligare överväga införandet av en sådan upplåtelseform.

Anf. 29 ROLF DAHLBERG (m):

Herr talman! Anledningen till min fråga var den debatt som vi hade tisdagen den 13 december förra året, när Hans Gustafsson och jag diskuterade bostadspolitik i stort men framför allt det s. k. ROT-programmet. I sitt sista inlägg gjorde då bostadsministern ett uppmärksammat uttalande: "Rolf Dahlberg drar som vanligt en lans för ägarlägenheter och småhus osv. och vill göra gällande att socialdemokraterna på något sätt skulle vara emot detta. På vad sätt då? Vi tillhandahåller lån på upp till 99 % för dem som vill bygga bostadskooperation. Vill de ha ägarlägenheter får de lån och kan utnyttja underskottsavdrag."

Vid det tillfället hade inte jag någon replik kvar. Jag kunde inte fråga vad bostadsministern avsåg med sin uppgift om ägarlägenheter och att socialdemokraterna inte var emot sådana. I sitt svar här har bostadsministern nu försökt förklara att det inte var ägarlägenheter han avsåg utan andra upplåtelseformer, t. ex. av småhus med äganderätt eller, vad jag förstår, bostadsrätt.

Men faktum är ju att ägarlägenheter är ett vedertaget begrepp, som vi inte har här i landet men som finns i de flesta västeuropeiska länder. Som bostadsministern mycket riktigt påpekar i svaret, finns det en särskild statlig utredning just om ägarlägenheter.

Det var alltså inte konstigt att bostadsministerns uttalande väckte förvirring och förvåning bland kammarens ledamöter och särskilt bland dem som lyssnade på bostadsministern vid det tillfället. Nu har vi fått bekräftat att det inte var någon sinnesförändring hos socialdemokraterna som tog sig uttryck i detta yttrande, utan jag förmodar att det var en felsägning.

Jag beklagar det. Jag hade hoppats att det var det förstnämnda.

Anf. 30 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Låt mig med anledning av Rolf Dahlbergs inledning säga att jag är mycket tacksam att han ställt frågan. Därigenom har jag fått tillfälle att tala om för Rolf Dahlberg vad jag avsåg.

Rolf Dahlberg säger att det har getts uttryck för mycken förvåning. Jag har inte märkt någon annan förvåning i den här frågan än den som Rolf Dahlberg givit ut, men det är möjligt att han har någon meningsfrände på den punkten.

Ägarlägenheter är inte ett alldeles självklart begrepp, som Rolf Dahlberg

*Om införande av
s. k. ägarlägenheter*

tycks mena. Jag godtar att Rolf Dahlberg nu vill understryka att det är ett begrepp som riksdagen godtagit för en speciell upplåtelseform för hyreslägenheter där möjligheter till in-teckning och annat föreligger.

Jag har dock inte sett saken på det viset, och jag har i mitt svar inte bara avsett småhus och bostadsrättslägenheter, utan i begreppet ägarlägenheter också innefattat de möjligheter till samägande som förekommer i form av ideella andelar i hus, samfälliga lagfarter och andra ting, sådant som icke är undandraget statlig belåning eller statliga subventioner.

Inte bara i denna debatt, utan även i andra debatter, vill Rolf Dahlberg göra gällande att socialdemokratin intar en negativ hållning till ägande av småhus eller bostadsrätter eller andra typer av samägande. Men man kan knappast dra den slutsatsen på grundval av de faktiskt föreliggande förhållandena. Vi är med på att samhället lämnar stöd till de olika typerna av upplåtelseformer. När vi ger subventioner i denna omfattning till både småhus, bostadsrätter och samägande av fastigheter, tycker jag att man inte rimligen kan säga att det är uttryck för en negativ hållning. Jag tycker det är uttryck för en väldig generositet, som det i och för sig kan finnas skäl för. Därför tycker jag det är felaktigt när Rolf Dahlberg gång efter annan försöker göra gällande att vi intar en negativ hållning. Han kan inte på någon punkt bekräfta att ägandet satts i stryckklass, vare sig när det gäller småhus eller när det gäller bostadskooperation och andra former för samägande.

Rolf Dahlberg kan möjligen beklaga att den typ av ägarlägenheter som han talar om nu icke vunnit riksdagens godkännande. Men den frågan har för ytterligt kort tid sedan prövats.

Anf. 31 ROLF DAHLBERG (m):

Herr talman! Det är naturligtvis mycket viktigt att vi håller begreppen klara. Begreppet ägarlägenhet har vad jag förstått hittills varit reserverad för den upplåtelseform som inte finns i Sverige i dag, nämligen att äga sin lägenhet i flerfamiljshus. Detta är i dag inte möjligt, eftersom vi inte fått igenom en lagändring på denna punkt.

Nu säger bostadsministern att det uttrycket kan man använda för allt bostadsägande. Men detta skulle i så fall förvirra debatten ytterligare och göra det utomordentligt besvärligt för den som skall göra sig en uppfattning om vad begreppet ägarlägenhet innebär. Jag tycker vi bör klara ut detta, så att vi inte ändrar begreppen.

Jag har naturligtvis inte tid här i frågestunden att bemöta bostadsministern på alla punkter när det gäller den kritik som vi har riktat mot socialdemokratin för att visa passivt motstånd mot olika ägarformer på bostadssidan. Det får vi kanske tillfälle att diskutera längre fram. Men vi har den uppfattningen – och jag tror att den delas allmänt i samhället – att socialdemokraterna av ideologiska skäl anser att den typen av upplåtelseform inte är lika bra som hyresrätten.

Anf. 32 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Jag accepterar givetvis att Rolf Dahlberg inte nu kan ta upp hela denna diskussion. Vi kommer, som han själv säger, att få rikliga tillfällen

Torsdagen den
19 januari 1984*Om villkoren för
överflyttning av till-
delad utbildnings-
plats vid
universitetet*

att återkomma till den – och Rolf Dahlberg bör då presentera bättre underlag än hittills för sina påståenden om vår hållning till olika typer av ägande.

Att jag nu dristade mig att begära ordet beror på att jag inte har någonting emot, Rolf Dahlberg, att vi försöker komma överens om definitioner. Det underlättar alltid de framtida resonemangen. Begreppet ägarlägenheter kan gärna förbehållas den typ som vi nyss talade om och som provades av äganderättsutredningen.

Men jag måste säga att om Rolf Dahlberg menar att mitt yttrande har föranlett någon tveksamhet i den återopade debatten, så blir det mot bakgrund av den deklaration som Rolf Dahlberg gör nu ytterligt tveklaktigt. I den debatt från vilken Rolf Dahlberg själv läste upp ett avsnitt redovisade jag vilka avdrags- och stödmöjligheter som i dag föreligger. Och eftersom Rolf Dahlberg alldeles nyss konstaterade att den här formen inte fanns i Sverige, kunde jag rimligtvis inte ha avsett den.

Anf. 33 ROLF DAHLBERG (m):

Herr talman! Det var just det som gjorde det hela så förvirrande – att bostadsministern stod och talade om ägarlägenheter som om de redan fanns. Man undrade alltså: Vad är det han säger? Vill han ge intryck av att man är mycket generös från socialdemokraternas sida? Det kom han nämligen till längre fram i sitt anförande. Eller var det fråga om en begreppsförvirring? Det fanns alltså en osäkerhet om detta när jag ställde frågan. Nu har vi rätt ut det hela. Socialdemokraterna har, såvitt jag förstår, inte ändrat uppfattning på den här punkten. Det beklagar jag, för jag tycker att det vore bra om vi införde ägarlägenheter.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1983/84:245 om villkoren för överflyttning av tilldelad utbildningsplats vid universitet**Anf. 34 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:**

Herr talman! Jörgen Ullenhag har frågat mig vilka regler som gäller för byte av studieort för handikappade studerande och om jag anser det befogat att ändra dessa regler.

Enligt högskoleförordningen kan studerande få fortsätta studier på samma linje på annan ort om särskilda skäl föreligger, om den studerande uppfyller föreskrivna behörighetsvillkor och om tillgängliga medel medger det. Det sistnämnda innebär att det måste finnas en plats ledig eller också möjligheter att inrätta en extra plats. Några särskilda regler för byte gäller inte för handikappade.

Det problem Jörgen Ullenhag tar upp bör enligt min mening i första hand lösas i samband med ansökan till högskoleutbildning. En handikappad som vill få en viss utbildning bör genom högskolemyndigheternas försorg få information om på vilken av de berörda orterna det är mest lämpligt för en

Torsdagen den
19 januari 1984

*Om villkoren för
överflyttning av till-
delad utbildnings-
plats vid
universitetet*

handikappad att genomgå utbildningen.

Enligt högskoleförordningen kan sökande på grund av handikapp få företräde framför andra sökande vid antagning till allmän eller lokal utbildningslinje. Vid urval till påbyggnadslinje anger universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) vilka regler som skall gälla, men även till sådana utbildningar är det i allmänhet möjligt att bli antagen av särskilda skäl, t. ex. handikapp.

De regler som finns ger således goda möjligheter att ta hänsyn till enskilda handikappades behov. Enligt min mening är inte några regeländringar motiverade.

Anf. 35 JÖRGEN ULLENHAG (fp):

Herr talman! Jag tackar utbildningsministern för svaret på min fråga. Bakgrunden till frågan var att en studerande med fysiskt handikapp blivit tilldelad en utbildningsplats vid Uppsala universitet. Den studerande är emellertid beroende av sin handikappanpassade lägenhet med dygnet-runt-service i Stockholm och har mycket svårt att klara dagliga resor till och från Uppsala. Den studerande har därför ansökt om att få sin studieplats överflyttad till Stockholm.

Denna ansökan har avstyrkts i tur och ordning av psykologiska institutionen vid Stockholms universitet, universitetsstyrelsen i Stockholm och UHÄ med motiveringen att hiss saknas på psykologiska institutionen. Eftersom personer med rätt till färdtjänst är berättigade till hjälp från färdtjänstpersonalen för förflyttning till och från den lokal som är aktuell, förefaller avslagsmotiveringen mycket märklig.

Med utgångspunkt i detta enskilda fall har jag ställt en principiell fråga om vilka regler som gäller och om det är befogat att ändra reglerna. Utbildningsministern säger i svaret att det inte är aktuellt med någon ändring av reglerna. Jag har inga invändningar mot detta.

Nu var syftet med min fråga också att göra klart att man rimligen inte som enda avslagsmotivering kan anföra att en institution saknar en hiss. Det är enligt min mening inte en rimlig avslagsmotivering.

Jag vill ställa en följdfråga till utbildningsministern: Delar utbildningsministern min uppfattning, eller kan man med argumentet att hiss saknas säga nej till en handikappad som söker en utbildningsplats, vilken hon eller han annars skulle ha fått?

Anf. 36 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Eftersom det är mycket angeläget att det underlättas för handikappade att genomgå högskolestudier, måste man vara mycket noga i den praktiska prövningen. Visst kan det finnas svårigheter ibland att installera hissar. Jag kan erinra om att en del undervisningslokaler är förlagda i äldre byggnader, ibland t. o. m. kulturminnesmärkta. Det kan naturligtvis föreligga praktiska problem att få in en hiss.

I första hand skall man alltid göra ordentliga försök att få lokalerna tillgängliga. Om det inte skulle gå att få in en hiss, finns det ofta andra

lösningar, som Jörgen Ullenhag påpekade. Framför allt kan styrelsen för vårdartjänst svara för förflyttningar inom lokalerna. Då bör det alternativet prövas, innan man av praktiska skäl avvisar en handikappad.

Jag menar alltså att man på alla sätt skall försöka lösa frågan och inte slenrianmässigt säga nej därför att det fattas en hiss.

Anf. 37 JÖRGEN ULLENHAG (fp):

Herr talman! Jag tror att en handikappad studerande mycket väl accepterar att hon eller han inte får en plats, om andra har bättre meriter eller om det finns rimliga skäl för att man bör säga nej. Men jag tror att det känns utomordentligt besvärande och orättvist om det enda argument som åberopas är just att man inte klarar handikappanpassningen. Jag uppfattar utbildningsministerns svar som att vi är överens i denna fråga. Man skall göra allt för att klara svårigheterna för handikappade studerande. Jag tycker att det är bra att jag har fått det svaret i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1983/84:248 om utbildningen på gymnasieskolans yrkesinriktade linje

Anf. 38 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Jörgen Ullenhag har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att, som han uttrycker det, elevernas rätt till utbildning enligt läroplanen skall tryggas.

Det Jörgen Ullenhag syftar på är möjligheten för elever på de tvååriga yrkesinriktade linjerna att läsa ämnet svenska i två årskurser och därmed – om de valt engelska – få allmän behörighet för högskolan.

Jörgen Ullenhag hänvisar till hur Elfackets centrala yrkesnämnd under hösten deklarerat att elever som väljer t. ex. svenska i årskurs 2 på bekostnad av timmar i yrkesämnena inte kan anses få en fullständig yrkesutbildning. Enligt yrkesnämnden kan sådana elever inte få lärlingsanställning inom elinstallationsbranschen.

Elfackets centrala yrkesnämnd lämnade detta besked till årets elever först i mitten av september 1983, dvs. när skolan redan varit i gång i tre veckor och ungefär ett halvår efter det att eleverna gjort sina val av t. ex. svenska som fritt tillval. Jag har erfarit att skolöverstyrelsen för yrkesnämnden påtalat att dess beslut drabbar eleverna retroaktivt och också anhållit om en omedelbar omprövning av nämndens beslut. Jag anser att den situation som uppkommit är mycket olycklig, både för de elever som drabbas och för samarbetet mellan utbildningsansvariga och arbetslivet. Det är givetvis ytterst otillfredsställande att arbetsgivar- och arbetstagarintressen inom en viss bransch på detta sätt i praktiken blockerar en från allmänna synpunkter önskvärd utveckling av gymnasieskolan.

Vad så gäller själva sakfrågan är jag glad att Jörgen Ullenhag delar min

*Om utbildningen
på gymnasie-
skolans yrkes-
inriktade linje*

*Om utbildningen
på gymnasie-
skolans yrkes-
inriktade linje*

uppfattning. Vilka åtgärder som kan vidtas redan till hösten har jag redovisat genom förslag i den nu framlagda budgetpropositionen. Läsåret 1984/85 bör ämnet svenska erbjudas parallellt med andra tillvalsämnen i årskurs 2 av de yrkesinriktade linjerna. Fr. o. m. läsåret 1985/86 bör svenska ersätta de hittillsvarande tillvalsämnena.

Jag har föreslagit dessa ändringar inte bara med tanke på svenskämnets roll för den allmänna behörigheten. Jag har också tänkt på ämnets avgörande roll för alla elevers språk- och personlighetsutveckling. Jag ser förslaget som ett steg på väg mot en gymnasieskola där alla elever ges en gedigen både teoretisk och praktisk grund.

Anf. 39 JÖRGEN ULLENHAG (fp):

Herr talman! Jag tackar utbildningsministern också för svaret på denna fråga.

Enligt läroplanen för gymnasieskolan skall elev på yrkesinriktad linje kunna bredda sin kompetens med s. k. fritt tillval. Detta läses då i stället för samma timtal i arbetsteknik.

För elever som avser att senare studera vid högskola är det ett direkt behörighetskrav att ha två årskurser svenska i gymnasieskolan.

I höstas skrev, som framgår av min fråga och av utbildningsministerns svar, Elfackets centrala yrkesnämnd till länskolnämnder, skolstyrelser, skolledningar och lärare och talade om att nämnden vid sammanträde i september 1983 beslutat följande:

”De elever som inte fullgör 32 veckotimmar i el/teleteknik kan inte anses ha fått en fullständig utbildning. Det innebär att lärlingsanställning inte kan bli aktuell.”

Vidare säger Elfackets centrala yrkesnämnd, att ”om verksamma inom skolan anser att elever på yrkesinriktade utbildningar skall ha ökade kunskaper i t. ex. svenska får detta ske genom utökad studiegång.”

I realiteten innebär detta att Elfackets centrala yrkesnämnd kan ha kommit att sätta det fria tillvalet i denna del ur funktion för många elever.

Så här får det naturligtvis inte gå till. Det enda rimliga är ju att om Elfackets centrala yrkesnämnd har synpunkter på de regler som gäller till följd av ett riksdagsbeslut, får man ta upp detta med skolöverstyrelsen och med utbildningsdepartementet. Sedan får man gemensamt resonera om huruvida det är aktuellt med förändringar i de bestämmelser som gäller. Elfackets centrala yrkesnämnd kan ju inte självt skriva till berörda skolmyndigheter och tala om vad som gäller.

Nu är också utbildningsministern i sitt svar till mig mycket kritisk mot detta agerande, och det vill jag hålla utbildningsministern räkning för. Jag har ofta i denna talarstol och på annat sätt haft anledning att mycket kritiskt granska utbildningsministerns fögderi – det finns gott om bränsle för det, och jag tänker fortsätta med den uppgiften – men i denna fråga tycker jag att utbildningsministern har lämnat ett mycket bra svar med en stark kritik av det här sättet att agera.

Vi är överens om att stärka svenskans ställning. Jag vill gärna säga att jag

tycker det är viktigt att göra det på alla nivåer. Det gäller inom grundskolan, det gäller inom gymnasieskolan, och det gäller faktiskt också inom högskolan.

Ett genomgående tema i den läroplan som antogs efter förslag från folkpartiregeringen och som både Lena Hjelm-Wallén och jag var med om att behandla här i riksdagen var just att i grundskolan stärka svenskans ställning. Jag tycker det är utmärkt att det kommer förslag i denna riktning även vad avser gymnasieskolan.

Herr talman! Jag har i denna debatt ingen följdfråga till utbildningsministern.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1983/84:266 om folkhögskolans verksamhet för arbetslös ungdom

Anf. 40 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Lennart Andersson har frågat mig om jag har för avsikt att vidta några ytterligare åtgärder i syfte att öka antalet elevveckor för kurser för arbetslös ungdom vid folkhögskolorna.

Regeringen medgav i förordning den 29 september 1983 att särskilda kurser för arbetslös ungdom får anordnas vid folkhögskolorna under läsåret 1983/84 och omfatta högst 15 000 elevveckor.

Skolöverstyrelsen (SÖ) har i en skrivelse den 13 december 1983 anmält att ansökningar om att få anordna kurser av detta slag inkommit från ca 50 skolor. Skolorna önskar genomföra omkring 90 kurser om sammanlagt 19 000 elevveckor. SÖ hemställer att den totala ramen höjs till 25 000 elevveckor.

Jag delar Lennart Anderssons uppfattning att folkhögskolornas verksamhet med kurser för arbetslös ungdom har varit framgångsrik. Kurserna har gett många ungdomar motivation för fortsatta studier inom eller utom folkhögskolan och i många fall medverkat till att ungdomarna har fått arbete.

Vid en samlad bedömning av behovet av ytterligare insatser mot ungdomsarbetslösheten under detta budgetår får en ökning av ramen för folkhögskolekurser vägas mot andra aktuella åtgärder. Något mer konkret besked kan jag inte ge i dag.

Anf. 41 LENNART ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag tackar utbildningsministern för svaret på min fråga.

Redan när jag ställde frågan konstaterade jag att folkhögskolornas verksamhet för arbetslösa ungdomar har varit mycket framgångsrik. Efter ytterligare kontakter med en rad olika folkhögskolor kan jag i dag stryka under detta mitt tidigare konstaterande. Folkhögskolorna har på nytt visat att de besitter ett starkt engagemang för och en stor förmåga att hjälpa de

Nr 63

**Torsdagen den
19 januari 1984**

Om folkhögskolans verksamhet för arbetslös ungdom

Torsdagen den
19 januari 1984

*Meddelande om
interpellationssvar*

*Om avgifterna för
utförsäkrade
patienter i sluten
sjukvård*

arbetslösa ungdomarna.

När vi studerar denna fråga kan vi i dag konstatera att statens ekonomiska insatser är av relativt begränsad omfattning. Vid en bedömning av den dagsaktuella situationen för arbetslösa ungdomar är min uppfattning att det är mycket angeläget att folkhögskolorna får fortsätta med sin verksamhet. Om det inte är möjligt att omgående få fram medel för ytterligare anslag hoppas jag att det skall visa sig möjligt inom en nära framtid.

Utbildningsministern talar i slutet av sitt svar om att det senare skall göras en samlad bedömning av behovet av ytterligare insatser mot ungdomsarbetslösheten. Det kan vara värt att då pröva möjligheterna till en omfördelning av anslag från olika konton till just denna verksamhet inom folkhögskolorna, så att allt fler ungdomar kan beredas fortsatta studier eller komma ut på arbetsmarknaden.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Meddelande om svar på interpellation 1983/84:83

Anf. 42 Statsrådet GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Ove Eriksson har den 11 januari 1984 framställt en interpellation till mig om landstingens patientdatabaser.

Jag vill meddela att interpellationen på grund av min arbetsbelastning inte kommer att besvaras inom stipulerad tid. Jag har kommit överens med Ove Eriksson om att interpellationen skall besvaras fredagen den 10 februari.

13 § Svar på fråga 1983/84:228 om avgifterna för utförsäkrade patienter i sluten sjukvård

Anf. 43 Statsrådet GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Blenda Littmarck har frågat mig när jag kommer att föreslå ändrade regler för avgifterna för utförsäkrade patienter i sluten sjukvård. Hon har även frågat vad förslaget kommer att innebära och när det avses träda i kraft.

När riksdagen i december 1981 beslutade att införa de nuvarande reglerna med möjlighet för sjukvårdshuvudmännen att ta ut differentierade avgifter, förutsattes att tillämpningen skulle bli föremål för en uppföljning med redovisning av resultatet för riksdagen. Efter samråd med representanter för Landstingsförbundet beslutade jag i januari 1983 att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att följa upp tillämpningen.

Socialutskottet anförde i maj 1983 i sitt av riksdagen godkända betänkande 1982/83:34 om differentierade vårdavgifter, att det var angeläget att arbetsgruppen även tog upp och belyste olika möjligheter till lösningar i avgiftsfrågan. Om resultatet av gruppens arbete gav anledning till det, förutsatte utskottet att regeringen skyndsamt skulle ta initiativ till

överläggningar med Landstingsförbundet. Utskottet utgick också från att regeringen så snart det kan ske skulle återkomma till riksdagen med en redovisning av vad som framkommit jämte regeringens egna överväganden med anledning därav.

Jag uttalade redan i riksdagsdebatten med anledning av utskottsbetänkandet, att jag tog det som socialutskottet anfört som en beställning till regeringen.

Arbetsgruppen lämnade i början av oktober en delrapport med en kartläggning av tillämpningen (Ds S 1983:13). Gruppen fortsätter nu sitt arbete med att även ta upp och belysa olika möjligheter till lösningar i avgiftsfrågan. Det arbetet beräknas vara slutfört under våren.

Det bör nämnas att representanter för pensionärs- och handikapporganisationerna följer gruppens arbete och ges tillfälle till att efter hand lämna synpunkter till gruppen.

När beredningsarbetet är avslutat, avser regeringen att återkomma till riksdagen.

Anf. 44 BLENDA LITTMARCK (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Sigurdsen för svaret.

Men, fru statsråd, ju längre vi väntar desto svårare blir det för alla. Det blir svårt för landstingen att vänja sig av med att ha detta system. Det blir och är svårt för personalen, som inte riktigt vet om tjänsterna skall vara kvar. Och hela tiden sitter det förtvivlade pensionärer och anhöriga till pensionärer och väntar. Jag talade senast i dag på morgonen med en kurator här i staden som sade att många av de anhöriga känner sig som om de sitter på nåder i sina våningar, utan att veta någonting om framtiden. Detta skapar en otrevlig stämning – och det kan vara svårt nog ändå att stå inför en flyttning till exempelvis långvården.

Det är klart att denna arbetsgrupp inte kan slarva ifrån sig detta viktiga ärende, och det gör man inte heller. Vi har fått en utomordentligt fin delrapport. Men just genom att vi fått en så fin rapport trodde jag att detta arbete skulle gå fortare än det nu tydligen gör. Olika lösningar finns redan, som statsrådet har sagt, i de motionsförslag som socialutskottet har behandlat och som regeringen och riksdagen kan ta ställning till. Jag tycker därför inte att vi skall behöva vänta så länge som till nästa riksmöte eller kanske ett helt år, som blir fallet om förslaget skall gå ut på remiss osv. Den lösning som hittills har tillämpats av de flesta landsting framstår för allt fler som klart orätfärdig.

Min principiella inställning är fortfarande densamma som jag deklarerade i en motion som sammanföll med en socialdemokratisk motion – Nils Carlshamre och jag resp. Margareta Persson och Bengt Lindqvist hade olika motioner, men de sammanfattande kraven sammanföll. Vi krävde att riksdagen skall upphäva beslutet om differentierade vårdavgifter, att all sjukvård skall finansieras via försäkringskassan, dvs. att man inte skall utförsäkra människor, och att grundavgiften skall vara lika för alla.

Om vi någon gång skulle komma att införa någonting som motsvarar de

Torsdagen den
19 januari 1984

*Om arbetsför-
hållandena för
vissa utövare av
fria yrken*

danska plejehjemmen, så att en ensamstående kan ha egna möbler och annat från sitt eget hem inom en institution, då tror jag att man skulle kunna överväga att ta ut en hyra, men annars skall avgifterna vara lika över hela linjen.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 1983/84:71 och fråga 1983/84:256 om arbetsförhållandena för vissa utövare av fria yrken

Anf. 45 Statsrådet GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Gunnar Biörck i Värmdö har frågat mig om regeringen avser att dels utfärda yrkesförbud för s.k. fritidspraktiker, dels överväga yrkesförbud även för andra utövare av fria yrken.

Göthe Knutson har ställt följande fyra frågor till mig:

Är det sjukvårdsministrerns uppfattning att utbudet av läkare ökar om offentliganställda läkare förbjuds arbeta som privatpraktiker på sin fritid?

Blir det lättare att rekrytera läkare till obesatta tjänster om sådana restriktioner införs?

Har regeringen planer på även andra åtgärder, exempelvis etableringskontroll för privatpraktiker?

Planerar regeringen, vilket antyds i proposition 66, att försöka inskränka verksamhetsmöjligheterna också för andra privata vårdgivare än läkare?

Jag besvarar dessa frågor i ett sammanhang.

Svaret på Gunnar Biörcks båda frågor är nej.

Göthe Knutsons båda första frågor vill jag besvara med att framhålla att något förslag om förbud för privat läkarpraktik varken har antytts eller föreslagits av regeringen. När det gäller de övriga frågorna vill jag redogöra något för bakgrunden till det arbete beträffande vissa privatpraktiserande läkare som nu enligt riksdagens beslut pågår i socialdepartementet.

Riksdagen slopade 1977 begränsningen av möjligheterna för offentligt anställda läkare som bedrev fritidspraktik vid sidan om heltidstjänstgöringen i offentlig vård att få ansluta sig till försäkringen. Riksdagen uttalade vid detta tillfälle att om fritidspraktikerverksamheten fick större omfattning än beräknat, skulle frågan omprövas. I proposition 1983/84:66 redovisas utvecklingen på detta område sedan 1976. Man utgick då ifrån att de nya anslutningsbestämmelserna skulle komma att omprövas, om förslaget skulle leda till andra effekter än som förutsattes av riksförsäkringsverkets läkavårdsdelegation, dvs. 300 000 besök per år. I propositionen redovisas att antalet besök hos fritidspraktiker år 1976 var 200 000. I dag har en av tio offentligt anställda läkare fritidspraktik. Enligt riksförsäkringsverkets prognos kan antalet besök under 1983 beräknas ligga mellan 500 000 och 570 000. I enlighet med vad riksdagen år 1977 uttalade bör därför anslutningsreglerna för fritidspraktikerna omprövas. Som också redovisats i proposition nr 66 pågår ett sådant utredningsarbete i departementet.

Enligt den nya hälso- och sjukvårdslagen skall landstingskommunen planera hälso- och sjukvården med utgångspunkt i befolkningens behov av hälso- och sjukvård. Planeringen skall avse även den hälso- och sjukvård som erbjuds av andra än landstingskommunen.

För att kunna planera i enlighet med hälso- och sjukvårdslagens intentioner måste alltså landstingen också beakta den vård som ges av privatpraktiserande läkare. Det är naturligt att då göra en avvägning av hur mycket av den vård för vilken offentliga medel från sjukförsäkringen utgår som bör ske i landstingets resp. i privat regi. Frågan gäller således inte om s. k. fritidspraktik skall förbjudas eller ej.

I den överenskommelse som slutits mellan socialdepartementet och sjukvårdshuvudmännen om vissa ersättningar från sjukförsäkringen till sjukvårdshuvudmännen under år 1984 – och som har redovisats för riksdagen – har bl. a. skrivits in att parterna skall utreda möjligheter och konsekvenser av att i ökad omfattning föra samman och schablonisera ersättningarna från sjukförsäkringen till sjukvårdshuvudmännen. Utredningsarbetet skall också klarlägga hur en mera schabloniserad ersättning till de offentliga sjukvårdshuvudmännen skall samordnas med försäkringens ersättningar till privatpraktiserande vårdgivare. Denna överenskommelse har godkänts av regeringen och har redovisats för riksdagen i proposition 1982/83:174. En arbetsgrupp som är knuten till hälso- och sjukvårdsberedningen arbetar f. n. med detta uppdrag.

Av vad jag har sagt framgår att det utredningsarbete som bedrivs inom socialdepartementet och dess hälso- och sjukvårdsberedning i dessa frågor bygger på de uttalanden riksdagen tidigare gjort och på förutsättningar som redovisats för riksdagen.

Anf. 46 GUNNAR BIÖRCK i Värmdö (m):

Herr talman! Mitt inlägg med anledning av statsrådet Sigurdsens svar kunde i och för sig inskränka sig till ett, eller två, "tack"!

Men bakom mitt ordval – "yrkesförbud" – låg naturligtvis litet mer än en hänvisning till det i den politiska debatten förekommande tyska ordet "Berufsverbot", därför att jag har fått en obehaglig känsla av att man i debatten om fritidspraktikerna bedriver ett slags förföljelse, kanske inte av en folkgrupp, men i varje fall av en yrkesgrupp, som varken gjort sig skyldig till något olagligt eller till något olämpligt.

Läkare är personer, som efter en lång och krävande utbildning förvärvat kunskaper och erfarenheter, som kan komma andra människor till nytta. Det ligger i det yrkets och den utbildningens natur att man oavslått försöker förkovra sig och att själva yrkesutövningen – även där den tar många av dygnets timmar i anspråk – ofta innebär en stimulans och en glädje. Man kan nog också säga att själva läkarutbildningen gör den blivande yrkesutövaren rätt immun mot sedvanliga föreställningar om normala arbetstider, med avseende på både arbetstidernas förläggning under dygnet och den sammanlagda veckorarbetstiden. Här finns en av de faktorer som möjliggör den s. k. fritidspraktiken – låt mig kalla det en *inre* drivkraft. Ingvar Carlsson

*Om arbetsför-
hållandena för
vissa utövare av
fria yrken*

Torsdagen den
19 januari 1984

*Om arbetsför-
hållandena för
vissa utövare av
fria yrken*

lär i går ha sagt att man skall få arbeta så mycket och så länge man vill.

Det finns också *yttre* drivkrafter, och jag vill nämna tre som har skapat förutsättningar för den inre att göra sig gällande.

Det har hänt mycket inom vår sjukvård under de mer än 40 år som jag varit verksam som läkare. *Efterfrågan* på sjukvård har ökat i takt med en förbättrad levnadsstandard och större kunskaper, både hos allmänheten och inom medicinen. Denna efterfrågan har stigit i takt med – och trots – ett allmänt förbättrat hälsotillstånd hos befolkningen. Denna efterfrågeökning ledde under 1950- och 1960-talen till att statsmakterna inledde en våldsamt ökning av läkarutbildningen i landet – som också av arbetsmarknadsmässiga skäl avsågs att skapa en överskottssituation. Innan effekterna härav hade visat sig överraskade den dåvarande socialministern landets läkare med vittgående förändringar – jag tvekar att använda ordet ”reformer” – av sjukhusläkarnas arbetsvillkor. Deras privata mottagningar på sjukhusen avskaffades och ersättningssystemet förändrades radikalt. Genom att läkarna blev heltidsanställda tvingades deras fackliga organisation att kräva något som jag – dess bättre – själv aldrig har drabbats av, nämligen arbetstidsreglering. Denna har nu lett till ett sådant kineseri att SPRI har sänt ut en bruksanvisning, som ter sig som ett under av genialt vainsinne för den vars inställning till arbetet är att man skall ställa upp så länge det behövs.

Självfallet är emellertid att man genom dessa åtgärder kortat ner den tillgängliga läkararbetstiden och läkararbetskraften i offentlig tjänst. Sällan har så få fått så många att tacka för så litet – utom möjligen läkarbarnen, som fått se sina föräldrar mera.

Sedan man sålunda tagit med den ena handen och givit med den andra, vad befolkningens sjukvårdsbehov beträffar, kan man inte förtänka doktorerna om de, av många skäl, började se sig om efter möjligheter att nyttiggöra sina kunskaper och sitt människointresse – för trots vad som står i spalterna är det faktiskt så, att intresset för människor är den viktigaste drivkraften för de unga människor som börjar studera till läkare. Jag *vet* det, för genom mina händer har gått 3 000 blivande svenska läkare, och mitt eget människointresse har föranlett mig att sitta och prata en hel del med dem under årens lopp.

Det är därför faktiskt inte så underligt om läkare, som finner att deras *anställning* inte ger dem tillräckligt utlopp för det som en gång drivit dem in på den här banan, söker sig andra möjligheter att verka i sitt yrke – ett yrke som av hävd varit, och till sin natur är, ett *fritt* yrke. Inte minst känner säkert många av de läkare som genom utvecklingens obönhörliga gång fått offra mer och mer av sin *egentliga* verksamhet till förmån för administrativt arbete och oändliga och ofta rätt improduktiva sammanträden, ett behov av att man skall få vara *doktor*, på egen hand. När jag började på Serafimerlasarettet bar jag ansvar för tre vårdavdelningar. Undan för undan fick jag offra dem, en i taget, till dess att jag mot slutet inte hade någon under min direkta ledning – bara därför att jag tvingades att ägna mig åt försvaret av mina medarbetares sjukvårdande verksamhet mot maktgalna administratörer och vilseförda politiker.

Herr talman! Jag har velat säga något om detta som en bakgrund till frågan

om fritidspraktiker, en bakgrund som sällan kommer fram i utredningar och promemorior, helt enkelt därför att deras stämmor tystnat som kunde ha haft något att berätta.

Kära statsrådet Sigurdsen! Ni säger i ert svar att landstinget "för att kunna planera" i enlighet med hälso- och sjukvårdslagens intentioner *måste* "beakta den vård som ges av privat praktiserande läkare". Jag har respekt för statsrådet, som jag tror egentligen vill så väl – och vars egenskap av operabesökare antyder förekomsten av en mänsklig klangbotten. Jag ber statsrådet förlåta mig om jag säger, att när jag hör ordet "planera" osäkrar jag min revolver. Det har "planerats" till förbannelse i det här landet, vid det här laget, och mestadels har det nog planerats fel. Det är därför att man på något sätt fått för sig att allting skall "styras" av planer, dvs. av planerare, och det är därför att det på något sätt blivit underförstått att dessa planerares vilja är i samklang med någon övernaturlig lag som vi – nästan förblindade – har råkat in i det samhälle som Hans Magnus Enzensberger och Marianne Alopaeus så hänsynslöst avslöjat för våra häpnade blickar.

Och det är därför, kära statsrådet Sigurdsen, som jag enträget vädjar till er att inte låta de här i sitt slutna tänkande inkrökta planerarna och administratörerna ytterligare sätta bojor på de många värdefulla medborgare, som i ett fritt land, efter att ha betalt sin tribut – och ofta mer än det! – till den offentliga sektorn, också anser sig ha rätt att få utöva ett sedan uråldrig tid fritt yrke.

Anf. 47 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Sigurdsen för svaret, ja, t. o. m. svaren, på min fråga.

Jag måste fråga statsrådet omgående: Har TT korrekt återgivit vad statsrådet sagt i intervjun som gavs strax före jul och som föranlett min fråga?

Efter att noga ha läst intervjun konstaterar jag för min del att statsrådet har aviserat begränsningar i offentligt anställda läkares möjligheter att utöva privatpraktik på fritiden. Som skäl anför statsrådet att det i landet finns vårdcentraler som inte kan öppna på grund av läkarbrist.

Mot bakgrund av vad statsrådet har sagt frågar jag: Blir det fler läkare, ökar utbudet av offentliganställda läkare om de förbjuds – som jag uttryckt mig – att arbeta som privatpraktiker på sin fritid? Jag kan nu i stället för ordet "förbud" – jag utgick ifrån att konsekvensen av en reglering skulle bli att man sätter en gräns för hur många privatpraktiker som skall få lov att finnas – använda uttrycket "begränsningar" för att sammanfatta innebörden av vad statsrådet har sagt. Då vill jag upprepa frågan: Ökar utbudet av läkare om det införs begränsningar i de offentliganställda läkarnas möjligheter att utöva läkaryrket även på fritiden? Dessa läkare gör ju sin arbetsinsats, eftersom de är offentliganställda, – det är fritidsarbetet som hindras.

Mot bakgrund av statsrådets konstaterande att det finns vårdcentraler som inte kan öppna på grund av läkarbrist, vill jag fråga: Blir det då lättare att rekrytera?

Jag konstaterar att statsrådet inte har gett något svar på frågorna. Det finns

Torsdagen den
19 januari 1984

*Om arbetsför-
hållandena för
vissa utövare av
fria yrken*

naturligtvis orter som har problem, och då är frågeställningen: På vilket sätt har statsrådet tänkt sig att reellt förbättra rekryteringsmöjligheterna, om det nu inte fungerar som det är?

Jag har också frågat: Har regeringen planer på även andra åtgärder, exempelvis etableringskontroll för privatpraktiker? På den punkten har statsrådet mycket utförligt redovisat vad som bl. a. står i proposition 66. Jag tackar för den utförliga återgivningen, men det skulle kanske ändå vara intressant att veta vad sjukvårdsministern själv anser i dessa frågor. Är det statsrådets uppfattning att landstingen bör bli den helt administrerande och beslutande instansen då det gäller fördelning av sjukvårdens ersättningsmedel?

Anf. 48 DORIS HÅVIK (s):

Herr talman! Jag har med utomordentligt stort intresse tagit del av de synpunkter som framförts från talarstolen i denna fråga. Jag vill påpeka att jag själv den 29 april interpellade statsrådet just beträffande privatpraktikerna och deras situation samt beträffande det starkt ökande antalet fritidspraktiker.

Statsrådet har här i sitt interpellationssvar pekat på den utveckling som skett från 1977 fram till 1982. Det finns också ett riksdagsbeslut, vilket även redovisats. Om antalet besök hos fritidspraktiker översteg 300 000 skulle regeringen enligt detta riksdagsbeslut ta upp frågan, till förnyad prövning. Och det är väl just detta som nu är på gång.

Den 29 april hade jag observerat att det var en stark utveckling på gång och att den hade startat explosionsartat, från ett mycket lågt läge just under 1982. Jag var ganska intresserad av orsakerna till att intresset på något sätt exploderade vid denna tidpunkt. Jag fann att det fr. o. m. inkomståret 1981 inte längre var nödvändigt att till taxeringsmyndigheterna lämna kontrolluppgifter på patientavgifterna. Utan att dra några slutsatser av detta såg jag det som en intressant tillfällighet och började följa frågan och se vad som låg bakom. Det visade sig då att riksskatteverket, efter riksförsäkringsverkets begäran om yttrande, kommit fram till att det rutinmässiga överlämnandet av uppgifter från försäkringskassorna inte längre var så intressant. Därför skulle det, som sagt, inte vara nödvändigt att lämna några kontrolluppgifter fr. o. m. inkomståret 1981. Jag såg sedan på de remissvar som kommit in från landets olika länsstyrelser. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, som kanske kan intressera mig särskilt mycket, skrev bl. a. följande:

”Länsstyrelsen har följande svar att lämna som talar för att uppgifterna även fortsättningsvis fyller en funktion och således bör behållas.

Skälen härför är följande.

För ifrågasvarande kategorier skattskyldiga – läkare, tandläkare, tandtekniker och sjukgymnaster – torde det vara värdefullt att för egen avstämning ha tillgång till uppgiften om erhållna ersättningar.

Ur skattemyndighetens synpunkt får uppgifterna också anses vara av värde. Erfarenheterna av de senaste årens granskningsarbete i länet visar att

uppgifterna kommer till användning vid avstämning av den skattskyldiges redovisade bruttointäkter. Det är inte ovanligt med misstämning i denna del. Detta har i sin tur resulterat i att ett antal utredningar påbörjats. Därvid har konstaterats felaktigheter som inte skulle ha kunnat åtgärdas vid deklara-tionsgranskningen utan dessa kontrolluppgifter. Att patientavgifterna inte redovisats i deklara-tionen är således vanligt.

I länet finns en särskild taxeringsnämnd för taxering av läkare inom Göteborgs kommun. De tjänstemän som granskar ifrå-gavarande deklara-tioner är av den åsikten att kontrolluppgifterna är en nödvändighet i deras arbete, som de inte gärna skulle vilja vara utan.”

Jag tycker att detta är en värdefull och viktig uppgift. Eftersom kontrolluppgifter insänds när det gäller alla andra medborgare i vårt land, tycker jag att läkarna själva borde anse det stötande att så inte sker beträffande den egna gruppen. Läkarna borde själva insistera på att kontrolluppgift skall sändas in även för dem. Då skulle ingen skugga falla på läkarna, vilket det onekligen gör när man läser den ifrå-gavarande rapporten.

Något från den allmänna debatten. Om man söker en privatläkare, får man en humanare vård och ett vänligare bemötande, heter det. Kanske sägs det t. o. m. att det ibland blir en bättre vård. Det påstås också att det blir billigare. Man vill gärna göra jämförelser med förhållandena i USA. Låt mig då jämföra med USA! Ungefär 10 % av bruttonationalprodukten går i både Sverige och USA till just vården. Detta är också de två länder där procentandelen av bruttonationalprodukten är högst. Men nog är skillnaden ganska väsentlig. I Sverige har alla rätt till en adekvat vård utan att behöva dra sig för att söka vård på grund av kostnaderna.

Får jag, herr talman, ta upp kammarens tid med att berätta om en egen erfarenhet. Jag insjuknade akut i New York och fördes ganska snabbt till ett privatsjukhus. Jag tänkte att detta skulle bli en upplevelse för mig: den vänlighet och humanitet som jag skulle komma att möta. Men vad mötte jag? Man frågade först, utan att så mycket bry sig om mig, vem som skulle stå för kostnaderna. Det kände jag inte riktigt till i det läget. Jag var ute som svensk FN-delegat. Jag hade inte med mig något kreditkort, men jag sade att de inte behövde oroa sig, eftersom kostnaderna säkerligen skulle betalas. Men de var högst oroad. Mitt tillstånd oroad inte alls så mycket som osäkerheten om de skulle få betalt.

Det var den lilla biten. Och efter vad som hade hänt mig var jag intresserad av att se vad som kunde hända medborgarna i landet.

Det är bra om vi får en privat sjukförsäkring, har vi läst i en motion. Då kan man försäkra sig själv och betala avgifter efter den vård man anser sig behöva, sägs det. Jag förstår att bakom den formuleringen ligger att man skall ange vilken kvalitet på vården som man efterfrågar.

Jag intervjuade min städerska på hotellet och frågade hur hon hade ordnat med sin trygghet när det gällde ersättning vid inkomstbortfall och vilka sjukhus hon kunde uppsöka. Hon betalade en betydande försäkringsavgift, relaterat till sin lilla inkomst.

Jag frågade vilket sjukhus hon kunde uppsöka. Det fanns ett fåtal på West

Torsdagen den
19 januari 1984

*Om arbetsför-
hållandena för
vissa utövare av
fria yrken*

Side, där hennes försäkring gav henne möjligheter att bli mottagen. Jag vet inte om personalen var vänlig eller inte, men det var tydligen inga privata sjukhus. De läkare hon kunde söka hade inte etablerat sig i de dyrbara mottagningarna på East Side, utan de fanns också på West Side. Det var således dit hon var välkommen.

Gunnar Biörck i Värmdö talade om en inre drivkraft som får läkarna att arbeta dygnet runt. Först arbetar läkarna heltid hos sina huvudmän – och jag är övertygad om att de gör ett utomordentligt gott arbete. Jag vill understryka att jag med det största förtroende uppsöker våra sjukhus här i landet och vet att jag möter välutbildade läkare med en bred erfarenhet, som har träffat patienter med sjukdomar som de kan relatera till min. Jag är emellertid mer tveksam – men det kanske är beroende på personliga upplevelser – att gå till en läkare som kanske inte så ofta ser exempel på just det som jag lider av, beroende på att patientunderlaget inte är lika brett som på ett sjukhus.

Om läkaren nu arbetar nästan dygnet runt måste väl patienten fråga sig: Orkar han med mig egentligen? Är nu doktorn i gott skick, inte för trött och så alert att han kan ta ställning till mina speciella problem?

Vi har märkt en tendens till att yngre läkare, ganska nyligen legitimerade, är intresserade av privatpraktik. Jag skulle vilja ställa en fråga till Gunnar Biörck, mot bakgrund av Gunnar Biörcks mycket breda erfarenhet och allmänt erkända skicklighet och fina insatser på detta område: Vilka krav skulle Gunnar Biörck vilja ställa på en läkare? Vilken utbildning bör han ha? Hur länge bör han ha varit verksam för att patienten skall känna tryggheten att ha en erfaren och duktig läkare, som man kan lita på – det finns ju ingen varudeklaration på detta område. Detta att en läkare är privat borgar inte för att han är bättre än sjukhusläkaren.

Jag anser att patienterna borde ha rätt att kräva en bestämmelse om vilken utbildning och erfarenhet en läkare skall ha innan han, på våra skattemedel, får etablera sig som privat- eller deltidspraktiker.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 49 EVERT SVENSSON (s):

Herr talman! Jag skall ta upp en sak som kanske ligger litet grand vid sidan om den fråga vi nu diskuterar men som ändå hör ihop med den.

Jag vänder mig också, herr talman, till Gunnar Biörck i Värmdö. Han sade att vi har en planering till förbannelse. Jag är naturligtvis medveten om att planering kan göras på olika sätt, men vi har faktiskt en väldig snedfördelning när det gäller läkarförsörjningen i vårt land. Det problemet har vi vid flera tillfällen behandlat i socialutskottet, det pågår en översyn av det i departementet, och det har förts otaliga samtal mellan läkarna och Landstingsförbundet för att lösa det.

Nu säger Gunnar Biörck också att läkarna har ett väldigt människointresse. Jag utgår ifrån och vet att det är riktigt – det är ju för att man är intresserad

av människor som man väljer det yrket. Jag betvivlar alltså inte alls detta. Men om man har ett så genuint människointresse – varför är det då så kolossalt koncentrerat till våra befolkningscentra?

Jag utgår ifrån att man måste planera för att klara den här saken. Det hör också ihop med det vi nu diskuterar. Ledamöterna från moderata samlingspartiet får vara beredda på en mycket hård strid med socialdemokratin – och, förmodar jag, även med andra politiska grupper här i parlamentet – om man vill privatisera hela hälso- och sjukvården. Det kan leda till den situation som Doris Håvik så skarpt och säkert skildrade. Vi vet att det är dyrare och att det är en snedfördelning i Amerika, men den procentuella andel som går till hälso- och sjukvården är ungefär lika stor.

Herr talman! Jag vill fråga Gunnar Biörck om det ändå inte behövs en planering av hälso- och sjukvården för människornas skull – för människorna i Norrland, i norra Värmland och över huvud taget på orter som ligger utanför storstadsregionerna.

Anf. 50 Statsrådet GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Låt mig först säga att jag har litet svårt att förstå Gunnar Biörcks i Värmdö enorma upprördhet – inte den upprördhet som gäller hur han tycker att de här problemen borde lösas utan upprördheten över att man inom departementet över huvud taget arbetar med de här frågorna. Jag är särskilt förvånad över det eftersom Gunnar Biörck är ledamot av konstitutionsutskottet och har som sin uppgift i riksdagsarbetet att se till att man följer de beslut som har fattats, de lagar och förordningar som vi beslutat om.

Det arbete som pågår i socialdepartementet när det gäller frågan om fritidspraktiker sker på beställning av riksdagen. När reglerna för fritidspraktiker ändrades 1977 sade riksdagen klart ifrån att frågan skulle omprövas om antalet besök översteg en viss nivå. Jag hade trott att jag i stället skulle få beröm av Gunnar Biörck för att jag mycket noga följer riksdagens beslut. Det tycker jag är regeringens skyldighet att göra, och för mig är det mycket angeläget att följa riksdagens beslut.

När det sedan gäller Gunnar Biörcks upprördhet över att det planeras så mycket – alldeles för mycket enligt hans uppfattning – vill jag säga att det är klart att man kan planera olika, som Evert Svensson sade. Men låt mig igen återvända till de beslut som har fattats av riksdagen. Bakom socialutskottets betänkande 1981/82:51, där utskottet yttrade sig över förslaget till ny hälso- och sjukvårdslag, står ett helt enligt utskottet. Mig veterligt röstade inte Gunnar Biörck mot förslaget, när beslut fattades i riksdagen.

I utskottsbetänkandet citeras 7 § sista stycket hälso- och sjukvårdslagen, där det sägs att landstingskommun skall planera hälso- och sjukvården med utgångspunkt i befolkningens behov av hälso- och sjukvård. Planeringen skall enligt paragrafens andra stycke avse även den hälso- och sjukvård som erbjuds av annan än landstingskommun.

Jag har inte hunnit gå igenom de motioner som hittills har lämnats till riksdagen under den allmänna motionstiden, så jag vet inte om Gunnar

Nr 63

Torsdagen den
19 januari 1984

*Om arbetsför-
hållandena för
vissa utövare av
fria yrken*

Biörck eller moderata samlingspartiet har motionerat om att vi skall upphäva hälso- och sjukvårdslagen, som den svenska riksdagen i mycket stor enighet står bakom.

Göthe Knutson frågade om jag var rätt citerad i den TT-intervju som jag gav och som gick ut före jul. Rubriksättningen när det gäller vad som skrivs i tidningarna står inte jag för. Det brukar inte den intervjuade göra, utan det är tidningens sak. Men jag står för det som har publicerats i de tidningar som jag har sett. Jag har mycket klart sagt ifrån att jag inte vill ha lagar, som förbjuder läkare att på fritiden bedriva sjukvård, men att jag vill öka landstingens möjligheter att fördela sjukvårdsresurserna. Innan en läkare etablerar privatmottagning, skall samråd ha skett med landstinget. Möjligen skall även avtal upprättas. Det är vad jag har sagt i intervjun.

Vi studerar bl. a. den norska modellen, som nu har antagits efter en proposition från den borgerliga regeringen. I Norge är det kommunerna som har ansvaret för sjukvården. Kommunerna skall sluta avtal med de privatpraktiserande läkarna och ersättningen knyts till detta.

Regeringen har alltså ett riksdagsuppdrag att se på hur man skall kunna lösa dessa frågor. Jag kan försäkra Gunnar Biörck och övriga ledamöter av kammaren att vi avser att återkomma med förslag i enlighet med vad riksdagen har uttalat.

Sedan frågade Göthe Knutson om antalet läkare ökar därför att man förändrar fritidspraktikernas villkor. Ja, antalet personer ökar naturligtvis inte beroende på detta. Men det måste vara en fördel för landstingen att kunna planera enligt lagen och även veta var de privatpraktiserande läkarna skall etablera sig.

Vid besök i ett landsting för några månader sedan sade man mig att man hade haft för avsikt att ha kvällsöppet på några vårdcentraler. Det visade sig emellertid inte vara möjligt, därför att de läkare som det gällde hade för avsikt att öppna fritidspraktik. Det oreglerade förhållande som nu råder skapar svårigheter för landstingen att kunna leva upp till lagen.

Göthe Knutson frågade också om etableringskontroll, vad statsrådet avser att göra osv. Jag kan naturligtvis inte föregripa det arbete som nu pågår inom departementet. Så snart vi är klara med förslag om hur vi tycker att dessa frågor bör lösas, skall vi givetvis återkomma till riksdagen. Då får riksdagen diskutera detta problem och ta ställning till hur det skall lösas.

Snedfördelningen av läkartillgången, var läkarna finns och inte finns i landet, är naturligtvis ett vidare problem än detta med fritidspraktikerna. Även i det fallet pågår ett arbete inom departementet för att se hur vi skall kunna komma till rätta med problemet. Inom hälso- och sjukvårdsberedningen, som ju är det organ som sysslar med bl. a. dessa frågor, arbetar man med olika förslag. Jag återkommer alltså till riksdagen i den frågan.

Anf. 51 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Det var som jag misstänkte, att TT har korrekt återgivit statsrådet Sigurdsen. Då kan vi alltså konstatera att det blir inget ökat utbud av läkare, om man skulle genomföra en sådan reglering som fru Sigurdsen

aviserar. Jag drar den klara slutsatsen av vad fru Sigurdsen har sagt här alldeles nyss.

Argumentet för en reglering, för ett avtal, för den åtgärd som fru Sigurdsen aviserar, skulle vara att det finns sjukvårdscentraler ute i landet som på grund av läkarbrist inte kan öppna. Då vill jag konstatera att statsrådets argument faller platt till marken ~ såvida inte skälet egentligen är just reglering.

Fru Sigurdsen säger att det är det oreglerade förhållandet som skapar problem. Jag har personligen den uppfattningen att skall man ställa till trassel och problem, då skall man reglera. Det har vi ju utomordentliga exempel på i detta vårt land. Se på bostadssektorn, se på bostadsbyggandet, se hur den mest genomreglerade sektorn i vårt samhälle har gått från det ena kaoset till det andra!

Sjukvården har också sina problem. Fru Sigurdsen antydde i intervjun även ett annat argument, nämligen att eftersom det är etableringskontroll när någon vill starta en pizzeria, skulle det finnas skäl för etableringskontroll när en läkare vill bli fritidspraktiker, dvs. vill arbeta mera, utöva sitt yrke några fler timmar per dag eller per vecka.

Vi har ganska bra förhållanden i sjukvården – trots allt. Jag är medveten om vad professor Biörck, ledamoten av denna kammare Gunnar Biörck i Värmdö, nyss sade och den kritik han framförde. Men som landstingsman sedan många år har jag den erfarenheten att vi skall slå vakt om det bästa av vad vi nu har, den organisation som är bra, och noga akta oss för varje form av etableringskontroll på de områden som inte är reglerade. Från detta ganska vänliga omdöme vill jag naturligtvis undanta tandläkarsidan. Där skulle man kunna ordna det betydligt bättre, och det har moderata samlingspartiet framhållit gång efter annan.

Jag gör dessa konstateranden beträffande fru Sigurdsens uttalande. Sedan vill jag också säga något om Norge.

Fru Sigurdsen framhåller att när en borgerlig regering i Norge – i TT-intervjun påpekar hon att det är en högerregering, men det kan ju vara felaktigt återgivet – vill få till stånd något slags avtalsförhållande, skall det väl gå an här i Sverige med en socialdemokratisk regering. Utgångspunkten i Norge är dock annorlunda. Dels har man haft en väldig läkarbrist därför att så många norska läkare har tagit tjänster i Sverige, dels har man i Norge haft ett avtalsförhållande sedan länge.

Jag utgår ifrån att jag är rätt underrättad från vårt broderland. Där har man nu tagit ett steg som innebär att man träffar avtal om ersättningssystemet.

Ett ord bara om rubriksättning. Jag har inte baserat min fråga på tidningars rubriker. I så fall skulle det bli väldigt många frågor ställda. Däri har fru Sigurdsen alldeles rätt: Det är inte den intervjuade som sätter rubrikerna, inte ens den skrivande journalisten.

Ett ord, herr talman, om fru Håviks inlägg. Jag skall inte ta speciellt mycken tid ifrån kammaren beträffande hennes engagerade tal, men låt mig ställa frågan: Hur blev det med vården, fru Håvik?

Det var ju ett elände att någon människa på sjukhuset, eller kanske t. o. m. två, frågade – och jag utgår ifrån att det skedde i vänlighet – vem som står för

Nr 63

Torsdagen den
19 januari 1984

*Om arbetsför-
hållandena för
vissa utövare av
fria yrken*

kostnaderna. I kammaren och även på åhörarläktaren satt man andäktigt lyssnande, men trots det stora intresset fick vi inte höra hur det blev med fru Håviks vård. Fru Håvik verkar frisk och kry och hälsan själv, så jag utgår ifrån att man trots allt gav en utomordentlig vård i USA.

Anf. 52 RUNE GUSTAVSSON (c):

Herr talman! När jag hörde Gunnar Biörck i Värmdö döma ut planerare och planering kom jag att tänka på ett uttryck som en gammal riksdagsledamot, Waldemar Svensson i Ljungskile, en gång fällde. Han sade att planer är bra om de är bra.

Men inte alla planer är bra, och därför blir det inte alltid bra.

Det har vi exempel på. För tio – femton år sedan medverkade sjukvårdsplanerare till att skapa de jättesjukhus och stora institutioner som vi i dag har i vårt samhälle och som jag skulle tro också är mycket kostnadskrävande.

Men planer kan också vara bra. Det finns ju verksamhet och människor också utanför huvudkommunen och dess centrum. Jag kan ta mitt eget län som exempel. Där satte vi för ett antal år sedan i gång med att planera för en vård i hela länet, som skulle få vårdcentraler och mindre sjukhus för långtidsvård i varje kommun. Vi har fått en närhet till sjukvården, och detta på grund av en förnuftig planering.

När jag lyssnar till diskussionen dels här i dag och dels i den offentliga debatten finner jag något av en polarisering. Det blir nästan så att socialdemokraterna är emot allt vad privat vårdverksamhet heter, medan moderaterna talar om att allt skall privatiseras i vården. Moderata ungdomsförbundet har drivit linjen att man skall skrota den offentliga vården, skrota landstingen osv.

Jag vill ställa frågan direkt till Gunnar Biörck: Tror Gunnar Biörck på det budskap moderata ungdomsförbundet framför?

City Akuten har ju använts ganska ofta som något som skulle lösa alla problem. Jag tycker det är bra att City Akuten har kommit till. Det har rört om litet i grytan, och det tycker jag är bra, för det finns anledning att ifrågasätta, och det gör man mer i dag när det är ont om pengar. Förut var det aldrig så. Man ifrågasatte inte om vi använde resurserna på det bästa sättet, utan det var bara att begära mer pengar. I dag är vi ändå inne i en period på många områden där vi diskuterar om det går att få bättre resultat med samma medelstillelning och i det här fallet en bättre vård om vi hanterar frågan litet annorlunda. Jag tycker det är viktigt att vi diskuterar detta. Då är det viktigt att det också finns utrymme för både privata läkare och privata tandläkare. Men jag tillhör inte dem som tror att vi skulle vinna någonting på att radera den sjukvård som vi i samverkan har byggt upp – och det vill jag inte heller vara med om. Men det finns anledning att se även på den för att få den bästa vården. Vården är ju till för människornas skull.

Anf. 53 GUNNAR BIÖRCK i Värmdö (m):

Herr talman! Med användande av en titel från något som tidigare förekommit i TV skulle jag vilja säga att det här börjar likna "Ombytt roller". Vid interpellations- och frågedebatterna är det ju i allmänhet vi riksdagsmän som har förmånen att få svar från ett statsråd. Nu har jag fått samla på mig ett antal frågor som om det var jag som hade ansvaret för sjukvården i landet. Det är det inte – det är Gertrud Sigurdsen som har det ansvaret. Jag har inte heller en stab av nummerkarlar och dito kvinnor vid min sida, som skulle kunna skaka fram siffror för de svar som behövs. Men jag skall ändå försöka svara på åtminstone en del av de frågor som har ställts till mig.

Doris Håvik frågade vilka krav jag har på en läkare på en enskild mottagning av något slag med avseende på kompetens och utbildning. På det hela taget skall väl vederbörandes kompetens svara mot det som han utger sig för att kunna. Annonserar han sig som specialist, så skall han vara specialistkompetent. Annonserar han sig som allmänpraktiker, så skall han ha bevis på sin kompetens därvidlag. Sedan finns det en mellangrupp, i varje fall i storstadsområdena, bestående av en del yngre jourhavande som är underläkare på sjukhusen och som ännu inte fått sin specialistkompetens. De gör en mycket nyttig insats vid t. ex. veckoslut genom att fara ut och titta på folk i områden som inte är så lättåtkomliga. Man kan väl inte alltid räkna med att de har specialistkompetens, men jag tror att de i allmänhet har tillräckligt gott omdöme för att avgöra vad de kan klara och vad de skall remittera vidare.

Vad sedan det här med planering beträffar så är det klart att mina erfarenheter hänför sig till en lång och bedrövlig period i Stockholm och Stockholms län, där man oavbrutet dels har planerat att bygga nya sjukhus, dels planerat att lägga ned gamla, där föremålen har växlat och kärleken inte har varit särskilt beständig. Man pytsade ut 50 milj. kr. i dåtida penningvärde för att bygga vad som skulle bli Enskededalens sjukhus. Den planen var alldeles meningslös, och det blev inte så. Man har sedan byggt norra Europas största betongkoloss, nämligen Huddinge sjukhus. Jag har ingenting att säga om den vård som bedrivs på Huddinge sjukhus. Så långt min erfarenhet sträcker sig är den utmärkt. Men den har blivit så dyr att detta har varit ett argument för att lägga ned en del utomordentligt väl fungerande och mycket billigare innerstadssjukhus. Jag tycker inte att de erfarenheter jag har av den höga visdom, som sjukvårdsförvaltningen i Stockholm skulle representera, har givit mig någon som helst anledning att tro att den har mera rätt än någon annan.

Om Rune Gustavssons fråga om MUF-arnas budskap måste jag säga att de inte har talat med mig och att jag inte har läst det. Men jag vill gärna framhålla att jag inte tror på några extremer åt någotdera hållet. Det uttalandet får jag kanske begränsa mig till i den här debatten.

Jag kommer nu sist, men ingalunda minst, till statsrådet Sigurdsens anförande. Hon tycker att jag i min egenskap av ledamot av konstitutionsutskottet skulle vara nöjd med att hon följer riksdagens beslut.

Nr 63

Torsdagen den
19 januari 1984

*Om arbetsför-
hållandena för
vissa utövare av
fria yrken*

Självfallet har jag ingen anledning att opponera mot att statsrådet följer riksdagens beslut. Vad jag är bekymrad över i de uttalanden som har synts i tidningarna – och som var orsaken till att jag ställde interpellationen – är de intentioner som man kan finna bakom önskan att lägga betsel på den här verksamheten. Jag anser att verksamheten inte bör bli misstänkliggjord på det sätt som förekommit och som jag tycker mig kunna avläsa bakom en del av de uttalanden som gjorts från socialdemokratiskt håll.

Anf. 54 Statsrådet GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Jag tackar för Gunnar Biörcks i Värmdö erkännande att det är bra att jag följer riksdagens beslut. Det jag sade till Gunnar Biörck i Värmdö var naturligtvis lika mycket riktat till Göthe Knutson, som oroar sig över det arbete som pågår inom socialdepartementet. Jag vill upprepa till Göthe Knutson, eftersom han tydligen inte lyssnade på vad jag sade när jag riktade mig till Gunnar Biörck, att det arbete som pågår är ett uppdrag från riksdagen att ompröva reglerna, som liberaliserades år 1977, och sedan komma med förslag.

När det gäller fritidspraktiker hänvisar man till en intervju, där jag skulle ha anfört, att eftersom det krävs tillstånd för att öppna en pizzeria, måste det finnas etableringskontroll också när det gäller fritidspraktikernas verksamhet. Jag skall återge vad jag sade: "Jag deltog nyligen i en konferens där någon sade att det behövs tillstånd för att driva en pizzeria inom kommunen men inte för att öppna en ny läkarmottagning. Därför behöver landstinget styrmedel."

Landstingen behöver styrmedel för att kunna leva upp till hälso- och sjukvårdslagen, planera och bedöma var resurserna bör sättas in. Det står också i lagen att det skall – och utskottet har uttalat sig för det – vara ömsesidigt samråd. Det borde alltså ligga i fritidspraktikernas intresse att i lagens anda ta kontakt med landstingen och diskutera var det största behovet finns innan man etablerar sig.

Vi skall slå vakt om det bästa vi har. Ja, låt mig påminna om att hälso- och sjukvårdslagen inte är till för riksdagen eller till för landstingens bästa, utan för patienterna. Det är patienterna som skall få den bästa vården. Lagen talar också om hälso- och sjukvård på lika villkor. Det måste vara med utgångspunkt i detta som vi politiker verkar i enlighet med lagstiftningen.

Så till Norge. Den överenskommelse som nyligen träffats mellan det norska läkarförbundet, kommunförbundet och staten är mycket intressant. Där regleras alltså de privatpraktiserande läkarnas verksamhet med avtal. De läkare som önskar etablera sig utan avtal med kommunen kommer att arbeta med sämre ekonomisk ersättning. Man säger också att drifttillskott inte kommer att utgå för den typ av verksamhet som vi diskuterar i dag.

Jag vill säga till Göthe Knutson: Det är en borgerlig socialminister som är ansvarig för detta. Han tillhör Høyre. Vid mina diskussioner med honom om den situation och det ersättningssystem som vi har när det gäller fritidspraktikerna har han sagt att det inte skulle vara möjligt i Norge.

Göthe Knutson påstår att utgångsläget är annat i Norge – där har man

läkarbrist. Låt mig säga att den norske socialministern, som alltså är ansvarig för det här, har kallat till ett nordiskt ministermöte om hälso- och sjukvårdsfrågor i mars i år. Han menar att samtliga nordiska länder skulle minska sin läkarutbildning, eftersom Norden hotas av läkaröverskott i framtiden – även Norge. Såvitt jag har kunnat ta reda på var i början av 1983 praktiskt taget alla läkartjänster besatta också i glesbygderna. Man har ingen läkarbrist i Norge.

Efter att ha studerat den norska modellen och talat med den norske socialministern har jag, liksom mina medarbetare i departementet, sagt: Det här är *en* modell som vi måste titta på och kanske komma med förslag som går i denna riktning när vi enligt riksdagens uppdrag skall utarbeta ett förslag.

Anf. 55 EVERT SVENSSON (s):

Herr talman! Gunnar Biörck i Värmdö gick med väldigt lätt hand förbi frågan om planeringen. Han säger att han har en lång och bedrövligh erfarenhet av planeringen i Stockholm, med stora sjukhus och nedläggning av äldre enheter, vilket han tydligen inte gillar. Ja, planeringen kan vara olika, som jag sade i mitt första inlägg – det är klart. Jag utgår från att också moderater har varit med och planerat här i Stockholm. Men det är väl ändå alldeles självklart, Gunnar Biörck i Värmdö, att landstinget måste planera för Stockholmsområdet. Det alternativ som Gunnar Biörck i Värmdö drar fram innebär ju en fullständigt oplanerad verksamhet. Nu sade herr Biörck att han inte är extremist på något sätt. Ja, men vad är det då som är fel? Det måste planeras, och landstingen har ansvar för detta. Til syvende og sidst är det regeringen och riksdagen som har detta ansvar.

Jag förvånar mig över att man med så lätt hand går förbi frågan om hur patienterna har det och vilken läkarvård de får utanför Stockholmsområdet, Göteborgsområdet och andra tätortsområden i landet. Det finns områden dit läkarna inte kommer och där de inte heller kan bedriva så mycket av privatpraktik utanför sin övriga tjänstgöring. Man får därför inte ta så lätt på frågan om planering av hälso- och sjukvården som herr Biörck i Värmdö gör.

Anf. 56 DORIS HÅVIK (s):

Herr talman! Jag hade hoppats att jag skulle få ett mera konkret svar från Gunnar Biörck i Värmdö om vilka krav patienterna bör ställa på en mycket ung läkare som vill etablera sig som privatläkare på heltid. Vad vet vi om hans erfarenheter, vad vet vi om hans kunnande? Jag skulle med glädje ha lyssnat på Gunnar Biörck, om han mot bakgrund av sin erfarenhet hade kunnat tala om för oss här i kammaren vilka krav patienterna skall kunna ställa på den som man går till utan att ha en aning om vad som ligger bakom. Alla är inte specialister. Jag vill att även min allmänläkare skall ha en bred erfarenhet för att jag skall ha förtroende för honom och veta att jag får den rätta vården.

Till Göthe Knutson vill jag säga: Tack, jag mår alldeles utmärkt. Men det var inte det vi diskuterade, utan det var mottagandet. Innan jag fick vård skulle jag klara ut hur vården skulle betalas. Detta anser jag vara förnedrande, för det är ju vårdbehovet som skall vara avgörande för

Torsdagen den
19 januari 1984

*Om arbetsför-
hållandena för
vissa utövare av
fria yrken*

insatserna. Frågan om betalningen anser jag skall komma in senare.

Norge har diskuterats här. Låt mig kort återge vad det danska läkarförbundet har anfört mot bakgrund av att man vill privatisera dansk sjukvård:

Både utbildning och forskning är i dag intimt knutna till själva sjukvårdandet. På en rent privat marknad kan forskning och utbildning ses som en onödigt dyr kostnad som stjälar resurser från vinsten. Det finns alltså risk för att forskningen eftersätts. Detta kan leda till att man för att få billig vård och hög vinst på kort sikt eftersätter forskningen, så att vården på lång sikt blir dyrare och mindre effektiv än den annars skulle ha blivit.

Detta var alltså det danska läkarförbundets synpunkter.

Det hävdas ganska ofta i debatten att den privata vården skulle vara billigare än den offentliga. Man jämför kostnaderna för ett offentligt besök med kostnaderna för ett privat vårdbesök. Jag vet så väl att Gunnar Biörck i Värmdö – och jag hoppas också Göthe Knutson – inser att det är en helt orealistisk jämförelse. Det offentliga besökets kostnader omfattar sådana saker som inte skulle bedömas som lönsamma på andra ställen. Den offentliga vården bär kostnader för laboratorier, röntgen och alla andra kringresurser.

Tror ni för ett ögonblick att läkarna skulle vara intresserade av att etablera sig i glesbygdsområden, där människorna kan ha långt till läkare och verkligen behöver läkare? Nej, det är de inte. Där är det den planerade offentliga vården som får rycka in.

Denna debatt har blivit något rosenkantad när det gäller fördelarna med privat vård och privat sjukförsäkring och vilken frihet detta skulle ge den enskilde. Jag tror att det är dags att vi tar tag i denna debatt. Här gäller det att allmänheten får tillgång till en god vård till en rimlig kostnad och att man blir mottagen och behandlad med utgångspunkt i sjukdomens art, inte efter vad man har i plänboken.

Jag tror att vi skall vara mycket försiktiga och noggranna när vi för denna debatt. Vad är det som man vill rasera? Jo, alla människors rätt till en god vård som är densamma oberoende av vederbörandes ställning i samhället. Därmed har jag inte sagt att vi inte skall kunna ha privat vård i vårt land. Men vi måste ha möjligheter till kontroll i planeringsarbetet. God vård är en rättighet för alla medborgare!

Anf. 57 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Statsrådet Sigurdsen försöker inte dementera mitt konstaterande i det förra inlägget att hennes argument i den intervju som förorsakat denna debatt har fallit platt till marken.

Nu anförs ett annat argument, som inte fanns med i de tidigare uttalandena, nämligen regleringsbehovet. Det är ett behov som endast föreligger på socialdemokratiskt håll. Uttryckssättet "planeringsnödvändigheten" används också som ett argument. Finns det något som på senare tid – ta en period på 15 år – har expanderat så i vårt samhälle som just planeringen inom sjukvården? Att landstingen i dag har så oerhört många fler anställda i

jämförelse med för 10–12 år sedan beror inte på att vårdbiträdenas och sjuksköterskornas – vårdpersonalens – antal har blivit så mycket större, utan på att antalet administratörer och just planerare har vuxit. Med utgångspunkt i detta faktum kan man fråga sig: Har vården blivit så mycket bättre på grund av planeringen?

Fru Sigurdsen uttrycker sig på följande sätt: När en läkare skall etablera sig som fritidspraktiker – det är ju det som det här handlar om, inte om privatpraktiker på heltid – bör han via en kontakt ta reda på var de största behoven finns. Det låter sig naturligtvis göras. Då är det inte planering i vanlig mening som vi diskuterar, om vi nu tar fasta på fru Sigurdsens uttryckssätt, utan då är det fråga om en kontakt: Var finns behoven? Då kan en läkare t. ex. i Karlstad få veta att vi har de största behoven i Torsby, i Syslebäck eller i Filipstad. Men det är en redan offentliganställd läkare det handlar om. Och frågan är då om han, för att få lov att arbeta på sin fritid, skall tvingas åka i väg 10, 20 mil eller ännu längre sträckor för att fritidsarbeta. Det är sådana avstånd som är aktuella i de län och de landsdelar där det föreligger sådan läkarbrist att man kan tala i de termer som fru Sigurdsen har gjort tidigare, dvs. om att inte kunna öppna vårdcentraler. Är det fru Sigurdsens mening att man skall säga till denne offentliganställda läkare: O.K. Du får lov att vara fritidspraktiker, men då måste du åka i väg dit eller dit och sätta upp din fritidspraktik. Det blir långa restider. Eller är det någon annan modell statsrådet har tänkt sig?

När det gäller Norge talar jag fortfarande om bakgrunden. Där hade man en svår läkarbrist, och man införde då en form av avtal. Det är det som man nu har byggt på ytterligare, dvs. man har reglerat ersättningsfrågorna. Den norska regeringen får själv svara för huruvida detta är någonting som kan jämföras med de idéer som kom till uttryck från socialdemokratiskt håll i den omfattande hälso- och sjukvårdsutredningen, HSU. För min del vill jag bara konstatera att Norge har haft och har sina problem, medan de problem vi diskuterar här i Sveriges riksdag gäller Sverige. Jag konstaterar att man icke löser de problem som fru Sigurdsen åberopar genom att gå in och sätta upp hinder för offentliganställda läkare att utöva sitt yrke på fritiden.

När det gäller pizzerian var detta ett näpet inslag i intervjun. Eftersom inslaget fanns där, utgick jag från att fru Sigurdsen använde det som ett argument, eller åtminstone som en jämförelse.

Sedan till fru Håvik. Jag utgår från att jag hörde rätt och att fru Håvik sade att vården i USA var alldeles utmärkt. Hörde jag fel ber jag om ursäkt, och då skall jag ta emot en korrigerings. Men är det riktigt att fru Håvik har sagt detta är det ett beröm åt den privata sjukvården i USA. Det är ett strålande beröm, och det är verkligen värt att notera i Sverige, i den debatt vi nu för och som vi kanske får uppleva betydligt mer av.

Det vorc ganska naturligt att vi också i Sverige lät enskilda initiativ få komma till uttryck i mycket större omfattning på sjukvårdens område. Det är det naturliga sättet att bedriva verksamhet i Sverige – det offentliga är en onaturlig del.

*Om arbetsför-
hållandena för
vissa utövare av
fria yrken*

Torsdagen den
19 januari 1984

*Om arbetsför-
hållandena för
vissa utövare av
fria yrken*

Anf. 58 GUNNAR BIÖRCK i Värmdö (m):

Herr talman! Denna debatt har svällt ut på ett sätt som väl från början knappast var avsett och har blivit en allmän sjukvårdsdebatt, till följd av mycket engagerade anföranden från bl. a. Doris Håvik och Evert Svensson.

Jag vill gärna säga – för att återvända något till den konstitutionella utgångspunkt som statsrådet Sigurdsen försökte återföra mig till – att jag inte är någon vän av ramlagstiftning. Jag anser att ramlagstiftning är mycket bekymmersam ur rättssäkerhetssynpunkt. – Det får vara nog sagt på den punkten för ögonblicket. Jag känner inget särskilt ansvar för hälso- och sjukvårdslagen i den mån den är så vid som den blivit genom att vara en ramlag.

Vad jag tog fram i mitt första anförande var egentligen något om de ideella motiven bakom läkares extraarbete, eftersom dessa hela tiden kommer i bakgrunden på grund av den sifferekvilibristik man tillämpar på det här området. Jag tror att det är viktigt att slå fast vilka orsakerna är till att läkarna sysslar med läkarverksamhet på "fritiden".

Självfallet behövs en viss planering. Vad jag har sagt är att all planering inte nödvändigtvis är förnuftig, och att det visar sig att mycket av planeringen slår fel, baseras på felaktiga premisser och leder till olyckliga resultat. Den planering man här framför allt arbetar med förefaller vara en planering för att begränsa sjukvårdsutbudet. Detta är något som jag har reagerat emot, eftersom jag inte kan låta bli att känna mig som företrädare för ett fritt yrke.

Doris Håvik frågade ännu en gång, trots att jag tyckte att jag redan försökt besvara hennes fråga, vilka krav jag ställer på läkare som öppnar praktik av något slag – det må vara fritidspraktik eller annan praktik. Hennes fråga gällde min inställning till unga läkare kontra läkare med bred erfarenhet. Man kan inte begära att unga läkare skall ha en bred erfarenhet – det är en *contradictio in adjecto*. Jag har inte heller intrycket att det uteslutande eller ens främst är unga läkare som är fritidspraktiker. I varje fall de som jag känner till ligger mera på en nivå motsvarande biträdande överläkare, men kanhända finns det statistik som kan visa någonting annat.

Vad som enligt min mening är väsentligt när det gäller läkare med privat mottagning, och som jag försökte peka på i min föregående replik, är att läkares agerande skall ligga inom ramen för hans kompetens, dvs. att han skall ta hand om det han rimligtvis kan sköta själv och se till att det han inte rimligen kan sköta själv kommer i rätta händer. Generellare än så kan man enligt min uppfattning inte formulera sig på den här punkten.

Statsrådet Sigurdsen nämnde, om jag inte missminner mig, någonting om att Norden hotas av läkaröverskott. Det gäller kanske alla nordiska länder, och det gäller i mycket hög grad Sverige. Jag skulle vilja avsluta mitt inlägg med att säga att frågan om hur man skall hantera problemet med det läkaröverskott som nu är ofrånkomligt i vårt land och som växer för varje dag är en av de mest svårlösta frågor som Sveriges riksdag kommer att få ta itu med. Frågan ligger redan i någon mån på riksdagens bord genom Lena Hjelm-Walléns proposition om nedläggning av läkarutbildningen i Malmö, men detta problem kommer att växa för varje år, eftersom utbildningskvar-

nen mal så förhållandevis långsamt att det som nu är "i produktion" fortsätter att växa i tio år, oavsett vad vi gör. Jag tror alltså att detta, vid sidan av alla andra problem i fråga om läkarkåren, kommer att bli ett av de bekymmer vi får framöver. Jag minns att en förutvarande utbildningsminister, när man diskuterade den här frågan med honom, sade: Men Herre Gud, det finns ju bara en läkare på 50 000 i Indonesien!

Jag tror inte att man kan hantera problemet så lättvindigt.

Anf. 59 DORIS HÅVIK (s):

Herr talman! Jo då, Göthe Knutson hörde alldeles rätt – jag sade att jag fick en alldeles utmärkt vård i USA. Men nog tycker jag att Göthe Knutson drar något förhastade slutsatser av vad jag sade. Tänk på att sjukvården på det här sjukhuset var mycket dyrbar! Jag tror att det var ett mycket lönsamt sjukhus, som gav stor vinst, och det betalades ut stora löner och det drog till sig experter som arbetade där. Sjukhuset var till för just de människor som hade råd att efterfråga denna alldeles utomordentligt excellenta typen av experter. Men vad skedde samtidigt? Så långt tänkte inte Göthe Knutson. Det skedde kanske en utarmning på andra områden där människor inte hade möjligheter att söka dessa experter. Det är exakt det som kan ske även i Sverige.

Gunnar Biörck i Värmdö sade att denna debatt har svällt ut och – jag får väl uppfatta det så – har kommit att omfatta många andra områden än vad som egentligen var avsett från interpellanternas sida. Debatten borde egentligen inte ha ägt rum alls, om jag får lov att säga min mening.

Jag stod i denna talarstol strax före 12 på natten en av de sista dagarna före juluppehållet och konstaterade att det med anledning av proposition 66, vilken tidigare nämnts, hade kommit ett betänkande, nr 14, från socialförsäkringsutskottet. I detta betänkande konstaterade utskottet bara att man hade fått en redogörelse för det uppdrag som riks-försäkringsverket hade fått av statsrådet, att enligt riksdagens beslut se över vad som hade hänt på det här aktuella området. Där står det också att statsrådet har för avsikt att återkomma till riksdagen med förslag och planer på hur hon kommer att lösa den här frågan. Jag kanske kan dela Gunnar Biörcks uppfattning att – jag tror att det förhåller sig på detta sätt – den debatt som vi har fört i dag kunde vi egentligen föra när förslaget ligger på riksdagens bord inom en ganska snar framtid.

Trots detta tycker jag att det var bra att debatten kom till stånd, inte minst för att vi på något sätt skall få bort de dimridåer, de rosafärgade kanter ni sätter på den privata vården, utan att tala om vad den innebär för människorna.

Anf. 60 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Fru Håvik bekräftar att jag hörde rätt: den vård hon fick i USA var alldeles utomordentlig. Egentligen fanns det inte anledning att ifrågasätta detta. Fru Håvik undrade vad som hände på andra håll när hon fick den goda vården. Med dessa frågor antyder hon möjligen att det inte

Om arbetsförhållandena för vissa utövare av fria yrken

*Om arbetsför-
hållandena för
vissa utövare av
fria yrken*

skulle vara väl beställt med sjukvården i USA. I så fall gör fru Håvik en ganska grov generalisering i fel riktning. Om det skulle finnas ett sådant elände när det gäller sjukvården i USA, som tonen och antydningarna ger vid handen, så ge exempel på det! Jag tycker att det vore bra att i så fall diskutera detta. Det är klart att ingenting är fullkomligt, inte ens den amerikanska sjukvården, trots att den i så stor utsträckning är enskilt driven.

När fru Håvik gör den här jämförelsen antyder hon att det förekommer väntetider när det gäller att få vård. Är det inte bekant att det är mycket långa väntetider också i Sverige, fru Håvik? Många människor, kanske bortåt en fjärdedel av vårt lands befolkning, har fått uppleva just långa väntetider, inte minst när det gällt att söka specialister inom sjukvården. Så förhåller det sig i dag, trots all denna fantastiska planering som socialdemokraterna vill ha mer av.

När det gäller fru Håviks påstående att den här debatten inte borde ha ägt rum kan vi väl vara överens om att envar ledamot har rätt att ta upp en fråga, och om frågan är av det intressanta slaget och uttalandena kan komma att gälla så många människor som i det fall som togs upp i TT-intervjun med statsrådet Sigurdsen, anser jag att det är en naturlig sak.

Sedan ändrade sig fru Håvik och konstaterade att det ändå var bra att vi fick debattera, och det för att ta bort vad hon ansåg vara någon form av dimridåer och rosenkantat skimmer. Ja, det återstår för fru Håvik att göra det i så fall. Vi konstaterar att den mycket begränsade privata sjukvården i vårt land icke har givit anledning till klagomål, åtminstone inte – relativt sett – i någon större omfattning jämfört med den offentliga sjukvården. Det finns en mängd exempel att anföra när det gäller den utomordentliga och billiga vård som kan ges inom den privata sektorn.

På Ersta sjukhem har man t. ex. gjort jämförelser när det gäller kostnaderna på deras kirurgavdelning. Kostnaderna där ligger betydligt lägre än på med den offentliga vårdens kirurgavdelningar. Vården på Ersta är som bekant mycket eftersökt. Jag kan ge flera exempel på hur det har varit när man har flyttat över t. ex. röntgenavdelningar. Det gäller exempelvis läkarhuset i Karlstad. Röntgenutrustning har därifrån flyttats över till landstingets vårdcentral Gripen. Man kan se hur mycket dyrare det då blev.

Anf. 61 DORIS HÅVIK (s):

Herr talman! Mycket kan sägas om Göthe Knutson, men jag skall begränsa mig till att nämna en sak: Han är inte speciellt bra på att lyssna.

När det gäller vården i Amerika vill jag påpeka att den är mycket ojämnt fördelad. Jag trodde att också Göthe Knutson kände till det. Det finns stora grupper människor som har starkt begränsade möjligheter att över huvud taget få erforderlig vård. Är det så att Göthe Knutson inte känner till det, finns det möjligheter att studera den frågan också. Det är alldeles uppenbart att de vårdmöjligheterna inte kan jämföras med de som finns på det sjukhus som jag fördes till.

Göthe Knutson säger att jag inte behövde vänta speciellt länge. Men det tycker jag nog att jag fick göra. Jag hade också kunnat få vänta betydligt

längre, om vi inte hade klarat ut vem som skulle betala vården. Det finns nog många som fått vänta länge av det skälet. Om man inte har råd att låta operera sig på Sofiahemmet, får man kanske vänta väldigt länge på doktorn på det statliga sjukhuset. Han kanske anslår en stor del av sin intensiva arbetstid den vård som många patienter inte har råd att betala.

Jag har ingalunda sagt att det är fel med privatpraktik. Vi har goda privatläkare. Men jag delar Gertrud Sigurdsens uppfattning, att vi måste räkna med våra resurser i planeringen. Kom ihåg en sak: läkarna betalas till ungefär 75 % med skattemedel, som betalas även av de medborgare som har svårt att få tag i läkare därför att inga läkare önskar etablera sig på deras ort, vare sig som fritidspraktiker eller som privatpraktiker.

Det är alldeles uppenbart att man tar upp en debatt när man själv vill. Men man får finna sig i – det gäller närmast Gunnar Biörck i Värmdö – att en interpellationsdebatt kan breda ut sig och omfatta fler områden, men ändå inom ramen för det aktuella ämnet, än vad interpellanterna egentligen avsett. Om jag har gjort mig skyldig till det ber jag om ursäkt för det, men jag är ändå väldigt glad över att jag beretts tillfälle att delta i den här debatten. Det har emellertid förekommit en del omtugningar. Det är väldigt mycket som inte har kunnat klaras ut här. Det gäller planeringen. I det sammanhanget vill jag ge Rune Gustavsson en eloge. Han framhöll hur viktigt det är att vi har en planerad sjukvård.

Anf. 62 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Avslutningsvis vänder jag mig till fru Håvik. Hon antyder att jag skulle ha ett hörselhandikapp. Kanske skulle jag t. o. m. lida av en sjukdom som påverkar min hörsel. Jag hoppas att så icke är fallet, för då får jag bereda mig på en lång väntan på en specialist – om jag nu skulle vända mig till den offentliga vården.

När det gäller att läsa innantill så har väl jag samma förmåga som svenska folket i övrigt. Jag kan konstatera att det finns en rikhaltig information om sjukvården i USA. Det räcker ett gott stycke, om man vill få en bild av läget i det avseendet. Har man dessutom haft tillfälle att se något på ort och ställe, är det så mycket bättre, och den bild jag har fått är faktiskt rosenkantad.

Anf. 63 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Jag har inte tänkt lägga mig i den här debatten och jag skall inte göra det särskilt mycket heller.

Debatten har i vissa delar varit ett skolexempel på hur vi politiker i talarstolen kan använda alla medel för att lägga påståenden i varandras mun – påståenden som den som tillvitas dem kanske faktiskt inte har gjort. Det är en taktik som de moderata herrarna ibland har använt som de förmodligen lärt sig av landets statsminister – han brukar vara mästerlig på det.

Jag beklagar att denna debatt över huvud taget inte har tagit upp frågan om fritidspraktikernas möjligheter att dels arbeta på sjukhus, dels ha fritidspraktik på kvällen under väldigt många timmar – de blir kanske trötta, och måhända borde en del inte sköta patienter lika länge som de gör. Borde

Om arbetsförhållandena för vissa utövare av fria yrken

*Meddelande om
interpellationssvar*

*Om rätten för
offentliga tjänste-
män att uppta tele-
fonsamtal på band*

vi inte i patienternas intresse ta upp en debatt om den saken också, för att patienterna skall få en god vård? Den debatten trodde jag skulle komma, och jag är mycket ledsen över att den inte kom. Om man är mycket trött som läkare kanske man inte ger den vård som man borde ge.

Det handlar om fritidspraktikerna. Jag har med glädje hört att Gertrud Sigurdsen inte tänker förbjuda dem – det vore en olycka. Självfallet skall vi ha sådana, men vi måste också fundera över hur lång tid en läkare först ägnar åt sjukhusarbete och sedan åt kvällsarbete och om läkaren skall ersättas för detta med allmänna medel på samma sätt som för annan vård – för patienterna tycker jag att det inte skall vara någon skillnad i form av ekonomisk ersättning.

Jag hade hoppats att det skulle komma fram någon uppgift om när Gertrud Sigurdsen kommer med ett förslag beträffande större möjligheter för privatpraktiserande läkare, sådana som helt och fullt har egen privatpraktik, att etablera sig. Vi utarbetade ett sådant förslag i departementet på min tid, men jag har ännu inte sett något resultat av det. Jag skall be att få återkomma med en fråga om detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Meddelande om svar på interpellationerna 1983/84:80, 84 och 86

Anf. 64 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Jag vill meddela att jag inte inom den föreskrivna tiden kommer att besvara följande interpellationer: dels interpellationerna 1983/84:80 och 84 av Rune Gustavsson resp. Björn Körlof om villkorlig frigivning, dels interpellation 1983/84:86 av Gunnar Biörck i Värmdö om brottsförebyggande rådets verksamhet. Jag har kommit överens med interpellanterna om att interpellationerna skall besvaras fredagen den 10 februari 1984.

Anledningen till dröjsmålet är att Rune Gustavsson och Gunnar Biörck är förhindrade att närvara den dag, den 6 februari, då jag avsett att besvara interpellationerna, av vilka interpellationerna 80 och 84 kommer att besvaras i ett sammanhang.

16 § Svar på fråga 1983/84:275 om rätten för offentliga tjänstemän att uppta telefonsamtal på band

Anf. 65 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Allan Ekström har frågat mig om jag anser att det med hänsyn till regeringsformens föreskrifter om grundläggande fri- och rättigheter är tillåtet för en tjänsteman hos en myndighet att efter eget bedömande på band ta upp telefonsamtal mellan myndigheten och en enskild person utan att den enskilde har kännedom om att vad han säger vid samtalet

kan komma att användas mot honom som bevis.

I 2 kap. 6 § regeringsformen föreskrivs bl. a. att varje medborgare gentemot det allmänna är skyddad mot hemlig avlyssning eller upptagning av telefonsamtal eller annat förtroligt meddelande.

Vad som skyddas genom bestämmelsen är intrång i förtroliga meddelanden. Skyddet innebär att en representant för det allmänna inte i hemlighet får avlyssna eller spela in ett telefonsamtal mellan andra personer utan stöd av lag. Bestämmelsen hindrar emellertid inte att den som själv deltar i samtalet spelar in eller på annat sätt dokumenterar vad som sägs.

En annan sak är om en tjänsteman hos en myndighet bör göra sådana inspelningar utan att samtalsparten känner till detta. Enligt min mening bör sådant förekomma bara om alldeles särskilda skäl föreligger.

Anf. 66 ALLAN EKSTRÖM (m):

Herr talman! Jag vill tacka justitieministern för svaret.

Min fråga är föranledd av vad som nyligen förekommit hos polisen i Stockholm i ett uppmärksammat brottmål. En enskild person ringde på polismyndighetens telefon till en advokat – som dock inte här hade ställning som försvarare. Telefonsamtalet upptogs på band hos polisen efter beslut av åklagare. Domstols beslut förelåg inte. Advokaten var helt ovetande om att samtalet spelades in. Upptagningen av samtalet användes därefter emot advokaten i ett annat sammanhang. Inspelningen återgavs senare i såväl radio som tidningarna.

Det har yppats olika mening om huruvida förfarandet är förenligt med grundlagsstadgandet i 2 kap. 6 § regeringsformen. Jag avser då hemlig bandupptagning av samtal, där den ena parten är en offentlig tjänsteman. Det är självfallet av utomordentligt intresse att få helt klarlagt vad som är gällande rätt inom detta integritetskänsliga område – det är själva syftet med min fråga. Löper den enskilde med andra ord *risk* att vad han säger i telefon direkt till en tjänsteman vid någon myndighet kan bli upptaget på band, för att kanske användas mot honom som bevis i något senare sammanhang, utan att han har den minsta aning om bandupptagningen, eller hindrar regeringsformen ett sådant förfarande?

En helt annan men nog så viktig fråga är om tillvägagångssättet i det aktuella fallet – där det ju var en enskild person som ringde på polisens tjänstetelefon – är förenligt med anständig etik eller inte.

Tiden är för kort för att med justitieministern föra en meningsfull diskussion om den närmare tolkningen av grundlagsstadgandet. Jag beklagar helt kort att statsrådet Wickbom inte anser att grundlagsstadgandet skyddar denna typ av samtal.

Jag vill däremot gärna ställa frågan om det är ägnat att främja öppna, nära och förtroendefulla relationer mellan enskilda och myndigheter att den enskilde löper risk att få sitt telefonsamtal med en myndighet t. o. m. återgivet i Sveriges radio. Är bandinspelning i smyg verkligen en riktig metod om man vill förbättra klimatet i Sverige? Frågan är av fundamental betydelse för en rättsstat. Myndigheter med hemliga bandspelare – är det verkligen så

vi vill ha vårt samhälle?

Skulle inte justitieministern kunna ställa i utsikt en snabb utredning av frågan med förslag till förtroendeskapande åtgärder mellan oss medborgare och våra offentliga organ? I annat fall har jag ingen annan möjlighet än att motionsvägen bringa frågan under konstitutionsutskottets bedömning.

Anf. 67 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Vad som är förbjudet är att lyssna av ett samtal mellan två eller flera personer utan att de som för samtalet vet om det. För sådan avlyssning krävs tillstånd av domstol. Att en samtalspartner själv, eller någon annan för dennes räkning, lyssnar av samtalet är inte förbjudet. Den här avgränsningen av det tillåtna och det otilåtna området skedde mycket medvetet av lagstiftaren efter viss diskussion om hur gränsdragningen skulle göras.

En annan sak är att det naturligtvis är mycket tvivelaktigt om ett sådant här förfarande skall användas i t. ex. polisens tjänsteutövning. Jag menar att det skall användas endast om alldeles särskilda skäl föreligger. Om sådana skäl har förelegat i något enskild fall skall inte jag göra någon bedömning av här i kammaren.

Beträffande frågan om huruvida de här företeelserna bör regleras närmare, eller vara reglerade på något annat sätt än i dag, tar jag lämpligen ställning till när tvångsmedelskommittén, som just nu arbetar med denna fråga, har lämnat sitt betänkande, vilket beräknas ske till våren.

Anf. 68 ALLAN EKSTRÖM (m):

Herr talman! Jag kan förstå den ståndpunkt som statsrådet Wickbom kom till beträffande grundlagens tillämpningsområde, och jag avstod också från att rikta någon kritik mot hans bedömning. Men vi kan väl vara överens om att vi inte vill ha det så här i vårt samhälle – med myndigheter utrustade med hemliga bandspelare. Det var därför jag ställde frågan om man från justitieministerns sida kunde påräkna ett förslag som snabbt skulle kunna leda till förtroendeskapade åtgärder.

Jag kan också förstå hänvisningen till kommittén. Men skall man avvakta det förslaget får jag nog vänta länge innan denna – tycker jag – fundamentala fråga blir närmare klarlagd.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1983/84:278 om lagstiftningen rörande gatumusik

Anf. 69 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Alf Wennerfors har frågat mig om jag är beredd att göra ett klarläggande uttalande eller på annat sätt medverka till att gällande lagstiftning för gatumusik kan tillämpas av polisen.

Den 5 december 1983 besvarade jag här i kammaren en interpellation av

Alf Wennerfors om gatamusiken. Som jag då redogjorde för har genom ändringar i lagstiftningen, som trädde i kraft den 1 januari 1983, lättnader genomförts när det gäller kravet på tillstånd till gatamusik. Sådan musik kan sålunda framföras utan tillstånd om den med hänsyn till det väntade deltagarantalet, den utvalda platsen och tiden för sammankomsten samt de anordningar som avses förekomma kan antas äga rum utan fara för trafik- eller allmän ordning.

Jag framhöll också att den nya lagstiftningen hade vållat praktiska olägenheter i initialskedet. I all synnerhet gäller detta i Gamla stan i Stockholm.

Att störande och högljudd gatamusik särskilt under sommaren 1983 förorsakat mycket stora olägenheter för dem som bor och arbetar inom den stadsdelen är allmänt omvittnat. Olägenheter har också uppstått för den allmänhet som i övrigt vistas i Gamla stan. Dessa förhållanden diskuterades också här i kammaren i december 1983. Jag pekade då på det utredningsarbete som pågick och på en pågående undersökning av justitieombudsmannen och gav för egen del uttryck för uppfattningen att förutsättningar i vart fall inte fanns att ändra lagstiftningen på nytt före sommaren 1984.

Det är emellertid, herr talman, min bestämda uppfattning att störningar av det slag som förekom i Gamla stan under förra sommaren inte kan godtas. Med hänsyn till de speciella förhållandena inom den stadsdelen – de trånga gränderna, husens byggnadsmässiga struktur och den extrema ljudkänsligheten – måste som jag ser det mera högljudd eller ihållande gatamusik praktiskt taget alltid anses vålla sådana störningar att tillståndsplikt föreligger. Detta gäller naturligtvis särskilt om förstärkare används och om musiken pågår sent på kvällen.

Man måste ha förståelse för de svårigheter som polisen kan möta vid övervakningen av gatamusiken i Gamla stan, detta inte minst med tanke på att gällande bestämmelser utan tvivel är svåra att tillämpa. När jag med anledning av Alf Wennerfors fråga har diskuterat saken med polismyndigheten i Stockholm har man emellertid lovat att inför den kommande våren och sommaren försöka skärpa insatserna mot störande gatamusik inom stadsdelen. Jag hoppas att förhållandena härigenom kan komma att förbättras. Om det emellertid visar sig att olägenheterna inte kan bemästras med tillämpning av den nuvarande lagstiftningen är jag beredd att ta upp frågan om en lagändring.

Anf. 70 ALF WENNERFORS (m):

Herr talman! Först och främst vill jag tacka för svaret. Sedan vill jag bara säga – för att det inte skall råda missförstånd – att det förhållandet att jag nu återkommer i ärendet inte beror på att jag är någon slags förbudsivrare, som någon kollega i kammaren sade vid debatten den 5 december. Jag är inte heller, som någon annan kollega – jag skall inte nämna vem – sade i debatten, någon glädjedödare.

Det är här fråga om något mycket allvarligt, nämligen att människor störs

Torsdagen den
19 januari 1984

*Om åtgärder för att
förhindra illegal
telefonavlyssning*

så pass att de tycker att det är besvärligt att arbeta eller att det är svårt att få tillräcklig vila när gatumusik utövas som ger upphov till buller, falska toner eller missljud i övrigt.

Jag har verkligen fått ett svar som ger uttryck för att detta inte kan accepteras, men eftersom vi vid interpellationsdebatten i december inte kom någon vart tyckte jag att det var viktigt att ställa en förnyad fråga för att höra om det inte skulle gå att göra ett sådant uttalande att polismyndigheten kunde tillämpa den lagstiftning som vi har.

Efteråt blev jag också litet fundersam över att justitieministern i den debatten sade att det kunde vara svårt för myndigheterna att redan första sommaren tillämpa lagstiftningen på ett fast, ändamålsenligt och invändningsfritt sätt. Mera efteråt än under själva debatten tänkte jag att det kanske inte är en tillräckligt hög ambition för oss som lagstiftare; vi skall väl ändå se till att den lagstiftning vi fattar beslut om tillämpas så snart som möjligt!

Hur är då svaret utformat? Jag vill genast säga att det här uttalandet verkligen är kraftfullt. Det bör vara vägledande, och det tycker jag är alldeles utmärkt.

Jag vill också säga att det är positivt att justitieministern här nämner att han varit i kontakt med polismyndigheten här i Stockholm för att diskutera saken. Jag tycker det är mycket positivt att polismyndigheten t. o. m. lovar att man skall skärpa insatserna. Dessutom är det positivt att justitieministern, om det trots detta skulle visa sig uppstå olägenheter, är beredd att ta upp frågan om en lagändring.

Jag tackar än en gång för det positiva svaret. Självfallet kommer jag ändå att följa ärendet och se hur det följs upp.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1983/84:282 om åtgärder för att förhindra illegal telefonavlyssning

Anf. 71 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Björn Molin har frågat mig dels vilka åtgärder som kan vidtas för att beivra och förhindra illegal telefonavlyssning, dels om förändringar av lagstiftning eller domstolspraxis i fråga om telefonavlyssning är påkallade i syfte att begränsa användningen av telefonavlyssning i brottsbekämpande och brottsförebyggande syfte.

Enligt regeringsformen är medborgarna skyddade mot hemlig avlyssning från det allmännas sida. Det skyddet bryts emellertid igenom av de lagbestämmelser som finns om telefonavlyssning i brottsbekämpande syfte. Bestämmelserna finns i rättegångsbalken och i ytterligare ett par lagar. I brottsbalken finns bestämmelser om straff för olovlig avlyssning.

Lagstiftningen om telefonavlyssning ses f. n. över av tvångsmedelskommittén (Ju 1978:06) som beräknas lämna sitt slutbetänkande senare i vår.

Innan det betänkandet har avlämnats och remissbehandlats är jag inte beredd att ta ställning till hur lagstiftningen på området slutligt bör utformas. Avsikten är att i det sammanhanget även ta ställning till de förslag i ämnet som har lagts fram av narkotikakommissionen (S 1982:09).

När det gäller Björn Molins fråga angående illegal telefonavlyssning utgår jag från att hans avsikt inte är att antyda att sådan skulle förekomma från myndigheternas sida, vilket ju i så fall skulle innebära brottslig verksamhet. Det är av naturliga skäl svårt att ha någon grundad uppfattning om i vad mån sådana brott begås av enskilda. Rent praktiskt är det emellertid inte så lätt att genomföra en telefonavlyssning, något som talar för att brott av detta slag i vart fall är ovanliga. I den mån misstanke skulle uppkomma om olovlig avlyssning är det naturligtvis en uppgift för polis och åklagare att göra brottsutredning i vanlig ordning.

En mera utförlig redovisning av de fall då telefonavlyssning används vid brottsutredningar skulle kanske kunna bidra till att undanröja de missuppfattningar bland allmänheten som ibland förekommer på detta område. Justitiedepartementet har inlett överläggningar i denna fråga med rikspolisstyrelsen.

Anf. 72 BJÖRN MOLIN (fp):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret på min fråga. Det här är en viktig problematik, som berör människors integritet, som handlar om utrymmet för en privat sfär, om möjligheterna att fly undan Storebror.

Samhället har i dag med teknikens hjälp fått ökade möjligheter att övervaka och kontrollera enskilda människor. Jag tänker förutom på telefonavlyssning på t.ex. dolda mikrofoner, s.k. buggning, TV-övervakning av offentliga platser och brevcensur.

Låt mig i det sammanhanget notera att justitieministern säger att det rent praktiskt inte är så lätt att genomföra en telefonavlyssning och att han av det skälet tror att illegal telefonavlyssning inte är så vanligt.

Det är en näpen tanke, om jag får uttrycka mig på det viset. Dess värre är det emellertid i praktiken ganska lätt att genomföra telefonavlyssning. Jag tänker då inte på dolda små buggar, som man monterar in i telefonapparaterna, utan jag tänker på tjuvkopplingar av olika slag. Därför är det naturligtvis viktigt att man har klart för sig att telefonavlyssning inte alls är så svårt som man ibland föreställer sig. Det fick vi också ett rätt komiskt exempel på förra året.

Telefonavlyssningsproblematiken har alltsedan riksdagsbehandlingen 1976 varit föremål för diskussion. Tvångsmédelskommittén arbetar nu med denna fråga. Men vid många tillfällen sedan dess har det kommit fram uppgifter om telefonavlyssning – hur den nu skall definieras – där nuvarande lagregler svårligen kan åberopas till stöd för avlyssning. Detta har av naturliga skäl väckt undran, och det är mot denna bakgrund som jag har ställt frågan om man har någon uppfattning om i hur hög grad illegal telefonavlyssning – definierad på detta sätt – förekommer.

En av mina utgångspunkter är de uppgifter som många advokater har

Torsdagen den
19 januari 1984

*Om åtgärder för att
förhindra illegal
telefonavlyssning*

lämnat om att de har misstänkt att deras telefonsamtal med klienter avlyssnats. De har därför fullt förståeligt avstått från att per telefon ta kontakt med sina klienter. Jag tycker att rikspolisstyrelsens skrivelse till Advokatsamfundet på detta område är ganska intetsägande.

Mot denna bakgrund var det en rätt svåråtgång debatt som justitieministern förde med Allan Ekström nyss. Men jag skall inte gå in på den.

När det gäller den legala telefonavlyssningen framgår det av den redogörelse som lämnades till riksdagen för några dagar sedan att det har skett en påtaglig ökning av antalet avlyssningsfall. Under 1980-talet har antalet domstolsbeslut om avlyssning i samband med grova narkotikabrott fördubblats. Nu har dessutom narkotikakommissionen föreslagit en utvidgad användning av telefonavlyssning. Kommissionen vill att telefonavlyssning skall kunna ske även vid försök och förberedelse till grova narkotikabrott, att avlyssning skall få ske även om misstanken inte kan knytas till viss person och – vilket är det allvarligaste – att polisen skall få använda s.k. överskottsinformation. Det sistnämnda innebär att sådant som man får reda på vid dessa inspelningar och som skall användas i spaningssyfte också skall kunna användas i andra sammanhang och åberopas i rättegångar om andra brott. Kommissionen är också positiv till användande av dolda mikrofoner.

Detta, herr talman, är en allvarlig problematik, som vi måste kunna diskutera nu och som vi inte bara får skjuta undan med hänvisning till tvångsmedelskommittén.

Anf. 73 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Jag trodde att jag hade klargjort på ett tydligt sätt var gränsen går mellan tillåtet och otilåtet i detta sammanhang. Björn Molin frågar mig nu i vilken utsträckning – med hans terminologi – tillåten eller otilåten telefonavlyssning förekommer. Då påstår jag att myndigheterna inte begår några brott mot denna lagstiftning. Men inom det område där det är tillåtet att lyssna på telefonsamtal – alltså när man själv har ringt upp eller talar i andra änden av tråden eller har en överenskommelse med samtalspartnern om att göra en upptagning – utgår jag från att ett sådant förfarande är utomordentligt ovanligt. Det används bara om alldeles särskilda skäl talar för det.

Anf. 74 BJÖRN MOLIN (fp):

Herr talman! I det fall som berördes av Allan Ekström var läget detta att en åklagare hade uppdragit åt polisen att avlyssna en advokats telefon för att ta reda på vad som sades i ett samtal mellan advokaten och en f. d. klient, som hade kontakter med ett vittne i ett ärende som rörde en annan klient.

Nu säger justitieministern att detta inte var telefonavlyssning i vanlig mening. Då säger vi det. Men man har ändå anledning att fråga: Hur effektivt är skyddet mot telefonavlyssning, om polisen kan spela in ett telefonsamtal med en advokat, där advokaten inte känner till att samtalet spelas in och där advokaten inte är misstänkt för grova brott av det slag som är en förutsättning för telefonavlyssning? Man kan då förstå om det sprider sig en viss oro i

advokat kåren när det gäller att använda telefonerna. Jag delar också Allan Ekströms uppfattning att det är märkligt att detta samtal – och då det faktiskt inte hävdades att advokaten hade begått något brott – sedan kunde spelas upp i Sveriges Radio i tisdags kväll.

Låt mig emellertid ta upp också några andra frågor – vi har ju gott om tid.

Jag vill fråga hur det förhåller sig med avlyssning i politiska syften. Vi vet att det har förekommit avlyssning under början av 1970-talet av vänsterextremistiska grupper som misstänktes för förberedelse till terroristverksamhet. Avlyssningen kan i de fallen ha varit befogad, och jag vill också gärna understryka att jag anser att det i vissa fall är befogat med telefonavlyssning då det gäller grovt narkotikabrott och då det gäller spioneri. Men det är ändå viktigt att veta – och det knyter an till den redogörelse som lämnades med anledning av tillämpningen av terroristlagen:

Hur omfattande är den här formen av telefonavlyssning?

Vem är det som bestämmer när sådan avlyssning skall ske?

Vem sätter gränserna för den form av telefonavlyssning som har som motiv att avslöja exempelvis terroristverksamhet som är en fara för rikets säkerhet?

Anf. 75 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Jag vill erinra om vad jag sade till Allan Ekström, att när avgränsningen mellan det tillåtna och det otillåtna området i det här sammanhanget gjordes av riksdagen, diskuterades denna gränsdragningsfråga mycket noggrant. Den var bl. a. uppe till ganska skarp belysning i lagrådet, så lagstiftaren var mycket väl medveten om hur han avgränsade det som skulle vara tillåtet och det som inte skulle vara tillåtet. Detta hindrar emellertid inte att vi kan finna anledning att se över den här frågan när vi får tvångsmedelskommitténs betänkande.

På de frågor som Björn Molin sedan ställde till mig vill jag och skall jag av naturliga skäl inte svara, men jag vill hänvisa till vad jag sade om att överläggningar pågår med rikspolisstyrelsen i dessa dagar, om vi kan lätta något på sekretessen för att därmed skapa större förtroende för den här verksamheten hos allmänheten.

Anf. 76 BJÖRN MOLIN (fp):

Herr talman! Jag kan förstå vad som låg bakom justitieministerns svar här. Jag kan möjligen också förstå synpunkten att det finns ett behov av att undanröja missuppfattningar. Men att jag har frågat beror bl. a. på att det råder oklarhet om vem det är som i det fall jag berörde har att bestämma om telefonavlyssning. Är det rikspolisstyrelsen? Är det den militära underrättelseverksamheten? Eller är det regeringen?

Jag ställer frågorna därför att det ju tycks förhålla sig så att parlamentarikerna i rikspolisstyrelsen inte har fått någon information om hur ofta det förekommer telefonavlyssning som har i den här definierade meningen politiskt syfte. Det är väldigt betydelsefullt, för det sammanhänger ju med vem som kan få del av den information som avlyssningen leder fram till. Om det är regeringen som bestämmer om den här telefonavlyssningen

*Om åtgärder för att
förhindra illegal
telefonavlyssning*

och har möjlighet att begära kompletteringar för att se om man kan få ytterligare material genom telefonavlyssning, så är detta någonting väldigt betydelsefullt.

Jag tror nämligen, herr talman, att i alla de här fallen – även när det gäller grovt narkotikabrott och spioneri eller liknande verksamhet som är en fara för landets säkerhet – måste man bygga höga stängsel kring ett sådant institut som telefonavlyssning. Därför måste jag säga att jag tycker att justitieministerns svar är en aning undvikande.

Anf. 77 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! För att undanröja missförstånd vill jag göra klart att jag med mina generella uttalanden inte har gjort någon kommentar till ett enskilt fall. Det är jag förhindrad att göra. Det enskilda fall som Björn Molin talade om ligger f. ö. under utredning hos justitiekanslern.

Vem som beslutar om telefonavlyssning är väl alldeles klart. Det är domstolen som beslutar om det. Den parlamentariska insyn som finns i den här verksamheten sker via rikspolisstyrelsens styrelse.

Jag vill också kommentera Björn Molins uppgift att avlyssningen skulle ha ökat på ett markant sätt. Det är riktigt att en viss ökning skett, men jag vill påstå att det återspeglar den kraftiga satsning som på senare tid skett då det gäller framför allt den allvarliga narkotikabrottsligheten.

Anf. 78 BJÖRN MOLIN (fp):

Herr talman! När det gäller omfattningen av telefonavlyssningen har jag hänvisat till den redogörelse vi fick för en vecka sedan och som visar, för att ta en jämförelsepunkt, att 1982 gavs det 313 tillstånd till telefonavlyssning för misstanke om grovt narkotikabrott. 1979 gavs det 147 tillstånd. Men då tillkommer att det finns ett antal fall som justitieministern inte definierar som telefonavlyssning, vilket fallet med advokaten som fick sitt samtal inspelat belyser.

Detta tycker jag illustrerar att här finns en problematik som man har anledning att bekymra sig över. Vi har alla, herr justitieminister, anledning att bekymra oss för detta.

Jag skall sluta mitt inlägg i all vänlighet med att fråga om justitieministern har tagit reda på om Sten Wickbom själv är föremål för telefonavlyssning.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på interpellation 1983/84:62 om rösträtten i riksdagsval

Anf. 79 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Med hänvisning till bl. a. ett möte mellan Nordiska rådets juridiska utskott och de nordiska justitieministrarna i Mariehamn den 15 november 1983 har Rune Gustavsson till statsrådet Lundkvist ställt två frågor som rör införande av rösträtt i riksdagsval för andra än svenska medborgare.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på interpellationen.

Nr 63

Torsdagen den
19 januari 1984

*Om rösträtten i
riksdagsval*

Rune Gustavssons två frågor lyder:

Anser statsrådet att införandet av rösträtt i parlamentsval är en isolerad svensk angelägenhet?

Om så inte är fallet, vilka slutsatser har den svenska regeringen dragit av de besked som gavs från våra nordiska grannländers regeringar vid mötet mellan Nordiska rådets juridiska utskott och de nordiska justitieministrarna i Mariehamn?

Jag vill börja med att summera nuvarande läge i rösträttsfrågan.

Inget av de nordiska länderna tillåter i dag att andra än det egna landets medborgare röstar i parlamentsvalen. Däremot har medborgare i andra nordiska länder rösträtt vid kommunalvalen, om de uppfyller vissa krav på bosättning. I Sverige gäller detta som bekant också andra utlänningar.

I början av år 1983 tillsatte den svenska regeringen en kommitté, 1983 års rösträttskommitté, för att utreda bl. a. om rösträtten för invandrare som inte är svenska medborgare kan utvidgas till riksdagsvalen. Enligt direktiven ingår det i kommitténs uppdrag att undersöka vilka överväganden i frågan som har gjorts och görs i de andra nordiska länderna. Kommittén väntas lägga fram ett betänkande i mars 1984.

Vid Nordiska rådets session i februari 1983 förde den finländske statsministern Kalevi Sorsa fram tanken att man på nordiskt plan borde utreda möjligheterna att införa rösträtt för medborgare i andra nordiska länder också i parlamentsvalen.

I Danmark, Island och Norge pågår f. n. inga aktiviteter på området.

Frågan diskuterades vid ett nordiskt justitieministermöte i juni 1983. Man enades då om att avvakta resultatet av den svenska utredningen.

I mitten av november 1983 hölls i Mariehamn ett möte mellan Nordiska rådets juridiska utskott och de nordiska justitieministrarna. En av de frågor som behandlades vid mötet var frågan om nordiska medborgares rösträtt vid parlamentsval. Vid mötet framhölls från dansk sida att systemet för grundlagsändringar i Danmark medförde att möjligheterna att åstadkomma erforderliga ändringar i grundlagen var ytterst små. Från norsk sida hänvisades till ett tidigare principuttalande av stortinget om att rösträtt till parlamentet skulle vara förbehållen norska medborgare. Med hänsyn till detta uttalande och med beaktande av systemet för ändring av den norska grundlagen ansåg man att möjligheterna att genomföra sådana ändringar i praktiken var små även i Norge.

Om jag då övergår till att besvara Rune Gustavssons två frågor, vill jag till en början erinra om att det är varje stats suveräna rätt att bestämma vem som skall ha rösträtt i landet och att det alltså är den svenska riksdagen som beslutar i frågan om vi i Sverige skall införa rösträtt vid riksdagsvalen för andra än svenska medborgare. Jag vill emellertid stryka under att det inte minst i denna lagstiftningsfråga är av stort intresse att undersöka i vad mån det finns förutsättningar för att införa likartad nordisk lagstiftning.

Som jag nyss nämnde enades de nordiska justitieministrarna vid sin

diskussion av rösträttsfrågan i somras om att avvakta resultatet av den svenska rösträttskommitténs arbete. Vad som kom fram vid mötet i Mariehamn mellan Nordiska rådets juridiska utskott och de nordiska justitieministrarna föranleder inte någon annan ståndpunkt. Jag får alltså anledning att återkomma till frågan, när rösträttskommittén har avslutat sitt arbete.

Anf. 80 RUNE GUSTAVSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret.

Interpellationen är inte av en slump ställd till den svenske samarbetsministern Svante Lundkvist. Det gäller ju en viktig nordisk samarbets- och samordningsfråga. När jag nu har fått svaret av justitieministern, som hänvisar till att arbetet inom regeringen är så fördelat att det är han som skall lämna svaret på interpellationen, så måste jag säga att jag ändå är litet förvånad över att det inte är den nordiske samarbetsministern som svarar.

Enligt uppgifter som inhämtats från – som det brukar heta – vanligtvis välunderrättat håll, har den svenske samarbetsministern Svante Lundkvist, som tillika är ordförande i Nordiska ministerrådet, kommit överens med Nordiska rådets president, Norges Jo Benkow, om att frågor som rör nordiska ärenden på nationellt plan skall besvaras i första hand av samarbetsministern och inte av resp. fackminister. Bläcket har knappt hunnit torka på det brev som Svante Lundkvist skrivit till rådspresidiet i mitten av januari 1984 med besked i denna formella fråga innan han tillämpar en alldeles motsatt princip vid första bästa tillfälle.

Min interpellation utgår från ett resonemang som fördes av invandrarminister Anita Gradin i en TT-intervju, publicerad i sin helhet i bl. a. Stockholms-Tidningen den 31 oktober 1983. Anita Gradin framhåller där att det kommit ett intressant förslag från den finländske statsministern Kalevi Sorsa vid råds-sessionen 1983 om rösträtt och nordiskt medborgarskap. I sina huvuddrag är statsminister Sorsas idéer hämtade från den rösträtt i kommunalval som i dag finns för nordbor – och i en del länder rösträtt också för icke nordbor. Jag vill i egenskap av medlem i Nordiska rådets social- och miljöutskott, där vi har behandlat just den här frågan om nordiskt medborgarskap, betona att vad som inom rådet åsatts epitetet "nordiskt medborgarskap" i själva verket är någonting mycket mer omfattande än vad Anita Gradin låtit framskytma i sin beryktade TT-intervju.

Med tre exempel vill jag illustrera vad som för mig är den konkreta och mycket praktiska innebörden i begreppet nordiskt medborgarskap. För det första skall det befintliga internordiska flyttningsbetyget tjäna medborgarnas och inte bara myndigheternas intressen. Det kan uppnås genom att man efter att ha avlämnat flyttningsbetyget vid framkomsten automatiskt erhåller nytt personnummer, skattsedel, försäkringsbesked etc. och slipper uppsöka resp. myndighet var för sig.

För det andra borde nordiskt medborgarskap kunna medföra inrättandet av en gemensam databank för lediga platser i Norden. Naturligtvis förutsätter en sådan samnordisk databank att det finns nationella databaser –

Torsdagen den
19 januari 1984

*Om rösträtten i
riksdagsval*

som i dag saknas i några av våra grannländer.

För det tredje kunde det parlamentariska handlingsprogrammet Nordiskt medborgskap resultera i en nordisk anställningsförmånskonvention. Därmed skulle anställningstid, löne- och andra med tjänstgöringen förknippade förmåner få tillgodoräknas vid flyttning mellan länderna. Arbetsmarknadens parter berörs av en dylik konvention, eftersom avtalsreglerade förhållanden ingår. Av ca 50 praktiska förslag utgör rösträttsfrågan bara ett inslag i det parlamentariska handlingsprogrammet "Nordiskt medborgarskap".

Justitieministern framhåller i sitt svar att införandet av rösträtt vid val till den svenska riksdagen är en sak som vår riksdag suveränt beslutar om. Formellt är det riktigt, men reellt är Sverige kanske inte lika obundet och suveränt som justitieministern låter framskymta. Ett exempel kan illustrera vad jag avser.

Utflyttade finländare behåller som bekant sin rösträtt oavsett hur länge de bott utomlands. Enligt justitieministerns uppfattning skulle ett ensidigt svenskt införande av rösträtt i riksdagsval för nordbor kunna innebära att finländare som bott i Sverige tre år får rösträtt vid både Finlands och Sveriges riksdagsval. Denna form av dubbelröstning skulle innebära ett allvarligt avsteg från principen en man – en röst.

Nu vet jag inte om justitieministern menar att rösträtten skulle vara kombinerad med valbarhet. Då skulle det bli ytterligare komplikationer, eftersom det krävs ett svenskt medborgarskap i många sammanhang.

I Sverige kan ett grundlagsförslag underställas folkomröstning, om en tredjedel av riksdagens ledamöter fattar beslut om det. Folkomröstningen hålls samtidigt som kommande riksdagsval. Då frågar jag: Tror justitieminister Wickbom att ett förslag om rösträtt för nordbor i riksdagsval, utan krav på medborgarskap, skulle samla erforderlig majoritet bland befolkningen? Underlättas skapandet av denna majoritet om möjligheter till dubbelröstning föreligger?

Visserligen medger justitieministern i sitt svar att det är angeläget med en likartad nordisk lagstiftning – men ändå. Jag tror vidare att man kan utgå från att rösträtt till det danska folketinget och det norska stortinget, inte minst av de skäl som justitieministern pekar på i sitt svar, kommer att vara förbehållen landets egna medborgare. Varför skall då Sverige på egen hand göra denna förändring i fråga om en nordisk medborgares rösträtt vid parlamentsval? Jag tror f. ö. inte heller att vi skulle få Finland med oss – det visar uttalanden som gjorts av finländska politiker utanför socialdemokratins led.

Rösträtt för nordbor i parlamentsval efter tre års bosättning i ett grannland kan, om den skall införas – vilket jag inte i dag vill ta ställning till – bara ske genom en ömsesidig nordisk överenskommelse. Det är min uppfattning. Man kan bara ha rösträtt i ett land i taget.

Det här visar prov på sammantaget tre socialdemokratiska olycksfall i arbetet:

Invandrarminister Anita Gradin har givit en TT-intervju och åberopat Finlands statsminister i en fråga som har en delvis annan och i varje fall vidare innebörd än den hon angivit.

Den svenske samarbetsministern Svante Lundkvist har praktiskt taget samtidigt, å ena sidan i skepnad av Nordiska ministerrådets ordförande, hävdatt att frågor med en nordisk innebörd skall besvaras av samarbetsministern – dvs. av honom själv – för att å andra sidan snabbt gå ifrån denna ståndpunkt vid första bästa tillfälle:

Justitieminister Wickboms svar ger faktiskt utrymme för att dubbelröstning kommer att kunna förekomma i Norden.

Den socialdemokratiska regeringens handläggning av en nordisk fråga lämnar en hel del övrigt att önska. Det är sällan som tre olika statsråd är inblandade i en och samma fråga; men då detta nu är fallet tycker jag att det finns anledning att allvarligt fundera över om den svenske samarbetsministerns nordiska handlag har varit det bästa.

Anf. 81 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Det var mycket intressant att lyssna på justitieministerns svar, så mycket mer som jag själv sitter med i den rösträttskommitté som han återopade.

Statsrådet började med att erinra om varje stats suveränitet att bestämma om rösträtten i landet genom riksdagsbeslut. Jag tycker att det är en självklarhet. Egentligen brukar man i juridiken, herr justitieminister, inte särskilt understryka självklarheter. Men i dag finns det kanske vissa skäl.

Sedan sade statsrådet att det är av stort intresse att undersöka förutsättningarna för att införa likartad nordisk lagstiftning. Det är klart att man alltid kan fråga andra människor vad de tycker i olika frågor. Ibland gör man det faktiskt bara av artighet i en konversation, ibland därför att man själv inte har tagit ställning. Men om man inte behöver samtalsämnen vid middagsbordet och om man står fast i sin egen övertygelse, då finns det inte så stor anledning att undersöka vad andra tycker – inte ens mellan stater, herr talman.

Låt mig så märka ord. Statsrådet sade "införa likartad nordisk lagstiftning". Får jag påpeka att vi i dag har en likartad nordisk lagstiftning. Var och en röstar i det land där man är medborgare.

Jag tror däremot att det kanske vore av stort intresse för justitieministern, som kanske ännu inte personligen har tagit ställning i denna fråga, att undersöka vad vi som är svenska medborgare, antingen vi är födda här eller är invandrare som har blivit medborgare, tycker.

Jag vill börja med att försäkra att vi i folkpartiet har den största aktning för invandrarna. Vi är mycket medvetna om allt de har betytt för Sverige och för oss som är födda här. Vi har samma högaktning för alla invandrare, oavsett om de kommer från ett nordiskt land, från ett annat europeiskt land eller från ett utomeuropeiskt land. Vi gör inte skillnad på människor för deras nationalitets skull. Det är bl. a. därför som vi har medverkat till en sänkning av den tid som man behöver bo här för att bli svensk medborgare.

I dag finns det, tror jag, ungefär 400 000 naturaliserade svenska medborgare. Det skulle kunna ha varit ännu fler, men ett stort antal har av en eller annan anledning avstått från att bli medborgare, trots att de kunnat.

Deras skäl kan säkert variera, och vi tvingar ju inte någon att bli svensk medborgare. Vi tycker att den enskilde själv skall bestämma; ännu så länge har såvitt jag vet inte ens det socialdemokratiska partiet kommit på tanken om kollektivanslutning till Sverige. Det handlar alltså om ett personligt beslut för den enskilda individen, och så tycker jag att det skall vara.

”Det är skam, det är fläck på Sveriges baner att medborgarrätt heter pengar.”

Detta lärde vi oss i skolan att skandera efter Heidenstam. Så hette det när den allmänna rösträtten infördes. I dag är medborgarrätt bl. a. rösträtt, och det är bra. Jag tror att jag kanske behöver erinra om att det var liberaler och arbetare som den gången införde rösträtten. Då var vi också eniga om att rättigheter och skyldigheter skall följa med varandra. Utländska medborgare som bor i Sverige har inte fullständigt samma skyldigheter som vi.

I anledning av frågesvaret skulle jag nu vilja ställa några frågor. Så som förhållandena är i Norge och Danmark i dag och mot bakgrund av det svar som justitieministern har lämnat, kan vi faktiskt ana vad man därifrån skulle svara på en förfrågan – nämligen möjligen ett vänligt nej tack. Tycker Sten Wickbom att vi i så fall skall ha rösträtt enbart för finska medborgare? Eller skall norska medborgare som bor här få rösta både i Norge och här, men inte svenska medborgare som bor i Norge? Tycker Sten Wickbom att detta är likartade regler i Norden?

Jag har ytterligare en principiell fråga: I en så fundamental fråga som rösträtten, är det viktigare att lyssna till och eventuellt komma överens med dem som för tillfället sitter vid makten, regeringspartierna, i de nordiska länderna – det är som bekant så att regeringar skiftar – än att ha alla svenska medborgares samtycke? Jag skulle väldigt gärna vilja veta vilket som är viktigast i just den frågan.

Anf. 82 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Jag beklagar till en början att Rune Gustavsson blev besviken över att jag lämnade svaret på hans interpellation, men detta var vår överenskommelse inom regeringen. Jag förstod kanske litet grand Rune Gustavssons besvikelse när jag märkte att han i sin replik gick in på delvis helt andra frågor än den som han tog upp i interpellationen. De frågorna, som ligger under andra departement än det som jag har ansvaret för, får Rune Gustavsson väcka vid ett annat tillfälle än detta.

När det gäller den fråga som interpellationen avser, och som nu har kommenterats ytterligare av Rune Gustavsson och fru Ahrlund, är jag mycket noga med att inte gå in i en saktidiskussion här och nu. Det beror helt enkelt på den överenskommelse som träffades i Mariehamn, nämligen att vi skulle låta denna fråga ligga till dess att den svenska rösträttskommittén blir färdig med sitt arbete. Att jag står kvar vid den överenskommelsen, Rune Gustavsson, tycker jag är det bästa sättet att åstadkomma en nordisk samordning på.

Trots att jag således inte går in i sakfrågan vill jag ändå tillåta mig att säga så mycket som att Kalevi Sorsas tankar enligt min uppfattning bör övervägas i

en positiv anda. Efter vad jag förstår var det ungefär det som Anita Gradin menade när hon citerades i en tidningsartikel.

Anf. 83 RUNE GUSTAVSSON (c):

Herr talman! Det är inte därför att jag möter justitieministern – en kronobergare – som jag är besviken, utan därför att jag ansåg att detta var en nordisk fråga.

Jag förstår inte varför justitieministern säger att jag i min replik har talat om någonting som jag egentligen inte har frågat om. Jag har utvecklat min interpellation med utgångspunkt i intervjun med Anita Gradin. Jag har tagit upp rösträttsfrågan och åberopat Nordiska rådets juridiska utskotts sammanträde med justitieministrarna och deras uppfattningar. Jag kom då fram till frågeställningen om samarbetsministern Svante Lundkvist ansåg att detta var en isolerad svensk angelägenhet.

Jag har den bestämda uppfattningen att detta är en nordisk fråga. Därför måste man diskutera den från nordisk synpunkt och vara överens med de olika nordiska länderna. Det är den bedömning som jag gör, och jag tror att den omfattas av många i de nordiska länderna. Det har också framgått vad både Norge och Danmark tycker.

Jag åberopade också den överenskommelse som har träffats i Nordiska rådets presidium, där man har försökt åstadkomma en sådan här fördelning.

Jag tyckte att detta var en fråga av nordisk karaktär, som borde besvaras av den nordiske samarbetsministern. Jag har inte alls någon aversion mot justitieministern som person.

Anf. 84 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Jag tycker att det är bra att det är Sten Wickbom som tar denna debatt. Det är nämligen en fråga som först och främst faller under justitieministerns domvärjo.

Sten Wickbom sade att han är mycket noga med att inte gå in på sakfrågan förrän rösträttsutredningen har kommit med sitt betänkande. Det är en inställning som jag har stor förståelse för. Jag förväntar mig – och jag hoppas jag kan räkna med det – att Sten Wickbom därför inte har bundit sig så hårt som uppenbarligen andra i den socialdemokratiska regeringen har gjort, utan att han är beredd att som en objektiv jurist lyssna till alla de argument som finns för och emot.

Herr talman! Jag blev litet oroad när jag fick höra att justitieministern ändå är mycket lockad av Sorsas tankar, som enligt justitieministern bör övervägas noga. Jag ställde en andra fråga, där jag undrade om det i en sådan här fundamental fråga verkligen är viktigare vad en annan nordisk regering har för åsikter än att de svenska medborgarna är helt ense. Jag skulle väldigt gärna vilja upprepa den frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

- 1983/84:516–519 till konstitutionsutskottet
1983/84:520 och 521 till finansutskottet
1983/84:522–524 till skatteutskottet
1983/84:525 till justitieutskottet
1983/84:526–529 till lagutskottet
1983/84:530–534 till utrikesutskottet
1983/84:535–541 till socialförsäkringsutskottet
1983/84:542 och 543 till socialutskottet
1983/84:544–550 till utbildningsutskottet
1983/84:551–555 till trafikutskottet
1983/84:556–558 till jordbruksutskottet
1983/84:559–563 till näringsutskottet
1983/84:564–569 till arbetsmarknadsutskottet
1983/84:570–573 till bostadsutskottet
1983/84:574 till jordbruksutskottet
1983/84:575 till arbetsmarknadsutskottet
1983/84:576 till försvarsutskottet
1983/84:577 till bostadsutskottet

21 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

- 1983/84:578 av *Gunnar Biörck* i Värmdö
Kommuns skyldighet att meddela underrättelse om vissa beslut
- 1983/84:579 av *Gunnar Biörck* i Värmdö
Införande i regeringsformen av en paragraf rörande svenskt medborgarskap
- 1983/84:580 av *Gunnar Biörck* i Värmdö
Viss utvidgning av grundlagens fri- och rättighetsbegrepp
- 1983/84:581 av *Gunnar Biörck* i Värmdö
Ändring i regeringsformen rörande regeringsombildning
- 1983/84:582 av *Karl Boo m. fl.*
Försök med kabelsändning av satellitprogram (prop. 1983/84:91)
- 1983/84:583 av *Inger Hestvik* och *Irène Vestlund*
Sambandet mellan mandat och parti vid allmänna val
- 1983/84:584 av *Marianne Karlsson*
Rätt till ursäkt då myndighet förfarit felaktigt
- 1983/84:585 av *Ewy Möller*
Poströstningen i kyrkofullmäktigval
- 1983/84:586 av *Gunnar Nilsson* i Eslöv *m. fl.*
Sekretessbestämmelserna inom socialtjänsten

Nr 63

Torsdagen den
19 januari 1984

1983/84:587 av *Anders Svärd*

Utnämningen av biskopar

1983/84:588 av *Nils Svensson m. fl.*

Ett nytt sparsystem för semester

1983/84:589 av *Anders Svärd* och *Gunnar Björk* i Gävle
Förenklad statsbidragsgivning till kommuner och landsting

1983/84:590 av *Lars Tobisson m. fl.*

Betalningar till och från staten

1983/84:591 av *Bo Arvidson* och *Per Stenmarck*
Beskattningen av ideella föreningsars insamlingsverksamhet

1983/84:592 av *Gunnar Björck* i Värmdö
Effekterna för vissa skärgårdsbor av fastighetstaxeringen

1983/84:593 av *Lennart Brunander*
Momsfri försäljning på nordiska flygplatser

1983/84:594 av *Margit Gennser*
Beskattningen av vissa utgifter från pensionsstiftelse

1983/84:595 av *Birgitta Johansson* och *Lars Hjertén*
Beskattningen av ideella föreningar

1983/84:596 av *Kurt Ove Johansson* och *Stig Gustafsson*
Beskattning av datorer

1983/84:597 av *Inger Koch*
Beskattningen av arbetsstipendier

1983/84:598 av *Jan-Erik Wikström m. fl.*
Avdragsrätt för vissa gåvor till internationellt biståndsarbete, m. m.

1983/84:599 av *Inge Carlsson*
En ekonomisk rotel i Norrköpings polisdistrikt

1983/84:600 av *Bengt Kindbom m. fl.*
Översyn av lagen om TV-övervakning

1983/84:601 av *Gullan Lindblad* och *Siri Häggmark*
Översyn av bestämmelserna rörande blod- och urinprovstagning för
alkoholbestämning m. m.

1983/84:602 av *Ewy Möller*
Omröstningsförfarandet i länsrätt

1983/84:603 av *Hans Petersson* i Röstånga m. fl.
Antalet nämndemän i tingsrätt

1983/84:604 av *Karin Flodström m. fl.*
Obligatorisk kommunal konsumentpolitisk verksamhet

1983/84:605 av *Margareta Gard* och *Björn Körlof*
Viss ändring i lagen om gravrätt m. m.

1983/84:606 av *Hugo Hegeland*
Rätt för omyndiga att köpa värdepapper

1983/84:607 av *Tore Nilsson*
Den nya namnlagen

1983/84:608 av *Martin Olsson m. fl.*
Lagstiftning om ideella föreningar

1983/84:609 av *Håkan Stjernlöf*
Skyldighet för kreditupplysningsföretag att utvidga informationen

1983/84:610 av *Margareta Winberg m. fl.*
Marknadsföringen av tobak

1983/84:611 av *Karin Ahrland* och *Karin Andersson*
FN:s internationella kvinnokonferens i Nairobi

1983/84:612 av *Filip Fridolfsson* och *Tore Nilsson*
Bistånd till enskilda organisationer

1983/84:613 av *Thorbjörn Fälldin m. fl.*
Nedrustning

1983/84:614 av *Gunnel Jonäng*
Barns skydd i krig

1983/84:615 av *Gullan Lindblad m. fl.*
Utlandsstationerade statstjänstemäns socialförsäkringsförmåner

1983/84:616 av *Anna Wohlin-Andersson*
U-ländernas energiförsörjning

1983/84:617 av *Olle Aulin m. fl.*
Ökad tillverkning av skyddsmasker

1983/84:618 av *Rune Backlund m. fl.*
Högekostnadsskydd för sjukresor

1983/84:619 av *Gullan Lindblad* och *Nils Carlshamre*
Handikappersättning till psoriasis sjuka

1983/84:620 av *Elvy Nilsson* och *Magnus Persson*
Rätten till änkepension

1983/84:621 av *Erik Olsson m. fl.*
Sjukpenningen för hemmama

1983/84:622 av *Kenth Skårvik*
Ersättningen från försäkringskassa för vård av handikappat barn

1983/84:623 av *Owe Andréasson* och *Helge Hagberg*
Karsuddens sjukhus

1983/84:624 av *Helge Hagberg* och *Gunnar Ström*
Information om kostvanornas betydelse m. m.

1983/84:625 av *Hugo Hegeland*
Ensamförsörjares rätt till bidragsförskott

1983/84:626 av *Inger Hestvik* och *Iréne Vestlund*
Utbetalningen av barnbidrag

1983/84:627 av *Siri Häggmark* och *Gullan Lindblad*
Teknisk utbildning för sjukvårdspersonal

1983/84:628 av *Thure Jadestig*
Klassificeringen av kokain

1983/84:629 av *Marianne Karlsson*
Sjukvården vid tandskador

1983/84:630 av *Gullan Lindblad* och *Barbro Nilsson* i Visby
Användning av återlämnat läkemedel vars förpackning är obruten

1983/84:631 av *Gunnar Nilsson* i Eslöv m. fl.
Avgifterna vid helinackordering i servicehus

1983/84:632 av *Kenth Skårvik*
Förbättrat stöd till ensamförälder med adoptivbarn

1983/84:633 av *Rosa Östh* och *Ulla Tillander*
Alternativ till den kommunala barnomsorgen

1983/84:634 av *Olle Aulin*
Översyn av lotterilagen

1983/84:635 av *Åke Gustavsson* m. fl.
Stöd till viss serieutgivning

1983/84:636 av *Lars Hedfors* m. fl.
Sändningarna i lokalradio och regional-TV inom Kronobergs län

1983/84:637 av *Hugo Hegeland*
Slopande av radiolagens förbud mot kommersiell reklam

1983/84:638 av *Eva Hjelmström*
Näringslivets ekonomiska bidrag till kulturlivet

1983/84:639 av *Jan Hyttring*
Ökat statligt bidrag till Emigrantregistret i Karlstad

1983/84:640 av *Marianne Karlsson*
Vadstena slott

- 1983/84:641 av *Birger Rosqvist m. fl.*
Regalskeppet Kronan
- 1983/84:642 av *Lennart Andersson m. fl.*
Lokalisering till Stockholm av konservatorsutbildningen
- 1983/84:643 av *Olle Aulin m. fl.*
Uppdelning av Lunds universitet
- 1983/84:644 av *Olle Aulin m. fl.*
Antagningen till högskoleutbildning
- 1983/84:645 av *Hugo Bergdahl och Lars Ernestam*
Ökad skolundervisning om enskild ekonomisk planering
- 1983/84:646 av *Kerstin Ekman m. fl.*
Samordning av skolårets avslutning med inryckning till militärtjänst
- 1983/84:647 av *Elisabeth Fleetwood m. fl.*
Lokalisering till Stockholm av en datavetenskaplig linje
- 1983/84:648 av *Pär Granstedt m. fl.*
Lokalisering till Södertälje av en yrkesteknisk högskoleutbildning
- 1983/84:649 av *Kerstin Göthberg m. fl.*
Tjänstekonstruktionen för studie- och yrkesorientering i skolväsendet m. m.
- 1983/84:650 av *Birgitta Hambraeus och Rolf Rämgård*
Samrådsskyldighet vid nedläggning av skolor
- 1983/84:651 av *Siri Häggmark och Gullan Lindblad*
Huvudmannaskapet för vårdyrkesutbildningen
- 1983/84:652 av *Inger Koch*
Reglerna om intagning till gymnasieskolan
- 1983/84:653 av *Gunnar Nilsson i Eslöv och Egon Jacobsson*
Ett livsmedelstekniskt utbildningscentrum i Malmöhus län
- 1983/84:654 av *Gunnar Olsson m. fl.*
Ökad teknisk utbildning vid högskolan i Karlstad
- 1983/84:655 av *Birgitta Rydle och Ann-Cathrine Haglund*
Försöksverksamhet med språkgymnasier
- 1983/84:656 av *Catarina Rönnung*
Ändring av timplanen för gymnasieskolans naturvetenskapliga linje
- 1983/84:657 av *Catarina Rönnung och Ingegerd Elm*
Fredsundervisningen i skolan
- 1983/84:658 av *Per Unckel m. fl.*
Tjänstekonstruktion för studie- och yrkesorientering i skolväsendet m. m.
(prop. 1983/84:86)

1983/84:659 av *Anna Wohlin-Andersson*

Betygen i grundskolan

1983/84:660 av *Arne Fransson m. fl.*

Åtgärder mot vägsaltets skadeverkningar

1983/84:661 av *Stina Gustavsson* och *Rune Gustavsson*

Järnvägssträckan Nässjö–Nybro

1983/84:662 av *Sven Henricsson* och *Marie-Ann Johansson*

Förbättrad service för tågresenärer

1983/84:663 av *Sven Henricsson m. fl.*

Bidraget till drift av enskilda vägar

1983/84:664 av *Inger Hestvik* och *Irène Vestlund*

Skyldighet för fotgängare att under mörker bära reflex

1983/84:665 av *Bertil Jonasson* och *Jan Hyttring*

Statsbidraget till enskilda vägar

1983/84:666 av *Bertil Jonasson* och *Jan Hyttring*

Vissa järnvägssträckor i Värmland

1983/84:667 av *Ingvar Karlsson* i Bengtsfors och *Kerstin Andersson*

Dal Västra Värmlands järnväg

1983/84:668 av *Bertil Måbrink*

Sysselsättningen vid Gävle Vagnverkstad

1983/84:669 av *Anders Nilsson m. fl.*

En cykelled mellan Stockholm och Göteborg

1983/84:670 av *Tore Nilsson*

Postens service till allmänheten

1983/84:671 av *Hans Pettersson* i Helsingborg och *Bengt Silfverstrand*

Återinförande av bestämmelserna om stänkskydd på personbilar

1983/84:672 av *Kenth Skårvik* och *Elver Jonsson*

Europaväg 6, m. m.

1983/84:673 av *Anders Svärd* och *Britta Hammarbacken*

Järnvägssträckan Ställdalen–Kil

1983/84:674 av *Anna Wohlin-Andersson* och *Börje Stensson*

Telefonkatalogerna över abonnenterna i Östergötlands län

1983/84:675 av *Hugo Bergdahl* och tredje vice talman *Karl Erik Eriksson*

Rätten till hjortronplockning

1983/84:676 av *Lars Ernestam* och *Börje Stensson*

Blyfri bensin

1983/84:677 av *Lars Ernestam* och *Börje Stensson*
Åtgärder mot försurning

1983/84:678 av *Ann-Cathrine Haglund*
Omhändertagandet av djur enligt djurskyddslagen

1983/84:679 av *Lars Hedfors m. fl.*
Åtgärder mot försurning

1983/84:680 av *Börje Hörnlund* och *Per-Ola Eriksson*
Förvaltningen av fjällnära skogar

1983/84:681 av *Börje Hörnlund m. fl.*
Överföring av skogsmark i enskild ägo

1983/84:682 av *Börje Hörnlund m. fl.*
Skogshögskolan i Umeå

1983/84:683 av *Thure Judestig* och *Berit Oscarsson*
Kalkning av sjöar

1983/84:684 av *Einar Larsson m. fl.*
Förbud mot vissa tillsatser i slaktdjursfoder

1983/84:685 av *Gullan Lindblad*
Försäljningen av frysta importerade kräftor

1983/84:686 av *Sven Lundberg m. fl.*
Innehållsdeklaration och datummärkning beträffande bröd

1983/84:687 av *Mona Saint Cyr*
Den offentliga livsmedelskontrollen

1983/84:688 av *Arne Fransson*
Villkoren för exportstöd

1983/84:689 av *Lars-Ove Hagberg m. fl.*
Ny inriktning av SSAB, m. m.

1983/84:690 av *Lars-Ove Hagberg m. fl.*
Åtgärder för att hindra utländska företag att engagera sig i svensk gruvnäring

1983/84:691 av *Lars-Ove Hagberg m. fl.*
Utveckling av specialstålsindustrin

1983/84:692 av *Hugo Hegeland*
Bankinspektionens kompetensområde m. m.

1983/84:693 av *Ingvar Johnsson m. fl.*
Lokalisering till Trollhättan av ett teknikcentrum

1983/84:694 av *Ingvar Johnsson m. fl.*
Kooperativa småföretag

- 1983/84:695 av *Paul Lestander*
Tonträstillverkning i Norrbotten
- 1983/84:696 av *Iris Mårtensson m. fl.*
Ökat samhälleligt inflytande på vattenkraftsproduktionen
- 1983/84:697 av *Iris Mårtensson m. fl.*
Brytning av vanadin i Bjuråker, m. m.
- 1983/84:698 av *Anna Wohlin-Andersson* och *Ivar Franzén*
Reservkraftverk inom jordbruket
- 1983/84:699 av *Lennart Brunander* och *Kerstin Andersson*
Semestervillkoren för lantbrukare, m. m.
- 1983/84:700 av *Maja Bäckström m. fl.*
Viss översyn av jämställdhetslagen
- 1983/84:701 av *Wivi-Anne Cederqvist m. fl.*
Arbetsmarknadsstödet till Gävleborgs län
- 1983/84:702 av *Wivi-Anne Cederqvist m. fl.*
Återinförande av statligt projekteringsbidrag
- 1983/84:703 av *Christer Eirefelt* och *Kenth Skårvik*
Samhällsföretagsgruppens försäljningsverksamhet
- 1983/84:704 av *Bo Finnkvist m. fl.*
Transportmöjligheternas betydelse för industriella satsningar
- 1983/84:705 av *Bo Forslund m. fl.*
Sysselsättningspolitiska åtgärder för Västernorrland
- 1983/84:706 av *Ann-Cathrine Haglund* och *Birgitta Rydle*
Översyn av arbetstidslagarna
- 1983/84:707 av *Agne Hansson* och *Sivert Carlsson*
Statliga arbetstillfällen till Kalmar län
- 1983/84:708 av *Ingvar Karlsson* i Bengtsfors och *Kerstin Andersson*
Åtgärder för ökad företagsamhet i Åmåls kommun
- 1983/84:709 av *Sven Lundberg m. fl.*
Ett statligt industricentrum i Sollefteå kommun
- 1983/84:710 av *Lars-Erik Lövdén m. fl.*
Ökad sysselsättning i Malmöregionen, m. m.
- 1983/84:711 av *Kjell Nilsson m. fl.*
Åtgärder för att förbättra sysselsättningen i vissa bruksorter
- 1983/84:712 av *Yngve Nyquist m. fl.*
Lokaliseringsstödet för byggande av industrilokaler

1983/84:713 av *Anders Svärd*

Kommuners möjlighet att ta emot vapenfria värnpliktiga

1983/84:714 av *Jörgen Ullenhag*

Rätten att lämna facklig organisation

1983/84:715 av *Anna Wohlin-Andersson m. fl.*

Ett levande kustlandskap

1983/84:716 av *Ulla Ekelund och Einar Larsson*

Hemkonsulentorganisationen

1983/84:717 av *Ulla Ekelund och Einar Larsson*

Den föreslagna reduceringen av antalet kronofogdedistrikt

1983/84:718 av *Helge Hagberg och Lars Svensson*

Det estetiska och konstnärliga inslaget vid förbättring av bostäder

1983/84:719 av *Lars-Erik Lövdén och Kurt Ove Johansson*

Översyn av lagstiftningen om hyra av affärslokaler m. m.

1983/84:720 av *Kjell Mattsson m. fl.*

Initiativrätten enligt bostadssaneringslagen

1983/84:721 av *Margareta Persson*

Handikappanpassning av föreningslokaler

1983/84:722 av *Sigvard Persson och Martin Olsson*

Fastighetsägares skyldighet att betala ersättning för gatukostnader

1983/84:723 av *Björn Samuelson m. fl.*

Bevarande av Strängsforsen

1983/84:724 av *Claes Elmstedt m. fl.*

Beskattningen av partrederi

1983/84:725 av *Claes Elmstedt m. fl.*

De statliga lånen till vissa kustfartyg

1983/84:726 av *Bo Finnkvist*

Arrendeavgifter för fritidstomter

1983/84:727 av *Bo Finnkvist*

Prisreglering på jaktarrenden

1983/84:728 av *Lars Werner m. fl.*

Läkemedelsinformationen, m. m.

1983/84:729 av *Lars Werner m. fl.*

Förstatligande av läkemedelsindustrin

1983/84:730 av *Lars Werner m. fl.*

Invandrarpolitiken

Torsdagen den
19 januari 1984

*Meddelande om
interpellation*

1983/84:731 av *Lars Werner m. fl.*

Ett socialt stödprojekt bland invandrarungdom, m. m.

1983/84:732 av *Lars Werner m. fl.*

Medel för kulturverksamhet bland språkliga minoriteter

1983/84:733 av *Lars Werner m. fl.*

Hemspråksundervisningen, m. m.

1983/84:734 av *Börje Hörnlund m. fl.*

Åtgärder för att underlätta ökat ungdomsföretagande

1983/84:735 av *Börje Hörnlund m. fl.*

Företagsform för ny- och småföretagande

22 § Meddelande om interpellation

Meddelades att följande interpellation framställdes

den 19 januari

1983/84:87 av *Gunnar Hökmark (m)* till civilministern om den kommunala servicen:

I anförande inför Landstingsförbundets kongress framhöll statsrådet bl. a. följande:

”Jag tror på ett personligt ansvar liksom på en ökad personlighet – de båda är ett oskiljaktigt par. Att minska regleringen av individ och grupp är att framtvinga både urvalstagande och engagemang – till den punkt då det kollektiva ansvaret för de svaga och viktiga intressen, exempelvis miljön, måste ta överhanden.”

Och vidare anfördes beträffande det stora antalet regler som statliga myndigheter och verk skickar ut varje år:

”I det här perspektivet framstår behovet av att statsförvaltningen prövar vilka detaljföreskrifter som kan rensas ut, vilka beslut som kan föras från central nivå till regional eller lokal nivå. Form får inte ersätta innehåll – kreativiteten och vitaliteten måste främjas. Detta måste gälla även inom kommunsektorn.”

I Sollentuna kommun har den borgerliga majoriteten föreslagit att två nya daghem skall byggas och drivas av en privat entreprenör. Barnen skall tas från den kommunala kön, och kommunens taxa skall tillämpas. Socialminister Sten Andersson har i anledning av detta förslag sagt att han skall se till att samtliga statliga bidrag till privata daghem skall dras in om projektet genomförs.

Med anledning av detta ber jag att få fråga statsrådet följande:

1. Vill statsrådet mot bakgrund av de inledningsvis anförda citaten av statsrådets egna uttalanden vid Landstingsförbundets kongress 1983 inför

kammaren redogöra för sin syn på metoden att genom inskränkningar i statsbidragsrätten i praktiken minska det kommunala självbestämmandet och därmed utrymmet för den offentliga sektorn att pröva nya vägar?

2. På vilket sätt avser statsrådet stimulera kommunerna att pröva nya vägar i vad gäller servicen till medborgarna?

3. Avser statsrådet att förelägga riksdagen förslag som ökar kommunernas möjligheter att själva fatta beslut i sådana ärenden om ovan berörts?

Nr 63

Torsdagen den
19 januari 1984

*Meddelande om
frågor*

23 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 18 januari

1983/84:297 av *Per-Richard Molén* (m) till statsrådet Mats Hellström om exportkreditnämndens medelsförvaltning:

Det har av flera artiklar i svensk dagspress framgått att exportkreditnämndens revisorer har allvarliga anmärkningar mot nämndens förvaltning och redovisning av sina medel för exportkrediter.

Vad avser utrikeshandelsministern att vidta för åtgärder med anledning av framkommen kritik?

1983/84:298 av *Erkki Tammenoksa* (s) till arbetsmarknadsministern om invandrarungdomarnas situation på arbetsmarknaden:

Det är ett faktum att antalet arbetslösa invandrare är stort. Det gäller speciellt invandrarungdomar, vilka oavsett språkkunskaper har drabbats särskilt hårt av arbetslösheten.

De generella åtgärderna kommer givetvis att gagna även invandrarungdomar, men det behövs en speciell satsning för att avhjälpa dessa ungdomars situation på arbetsmarknaden.

Med hänsyn till ovanstående frågar jag om statsrådet tänker vidta några åtgärder för att förbättra invandrarungdomarnas situation på arbetsmarknaden?

den 19 januari

1983/84:299 av *Knut Wachtmeister* (m) till finansministern om den nya omsättningsskatten på aktier:

Som det i höstas allvarligt varnades för har den nya omsättningsskatten på aktier medfört att utländska köpare av svenska aktier i betydligt större utsträckning nu förefaller göra dessa köp via utländska mäklare. Det förefaller vidare som om omsättningsskatten i fråga långt ifrån kommer att inbringa de ca 750 miljoner som angetts i propositionen.

Nr 63

Torsdagen den
19 januari 1984

*Meddelande om
frågor*

Avser finansministern att med anledning härav vidta några åtgärder för att återställa denna tjänsteexport?

24 § Kammaren åtskildes kl. 17.03.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert